

Sfântul Nicodim Aghioritul ne învață: „Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune să păcatul celui ce se pocăiește se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului - și deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtășească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat și îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri:

1. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul și va sta departe de Sfânta Împărtășanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăște canonul și lipsirea de Sfintele Taine);

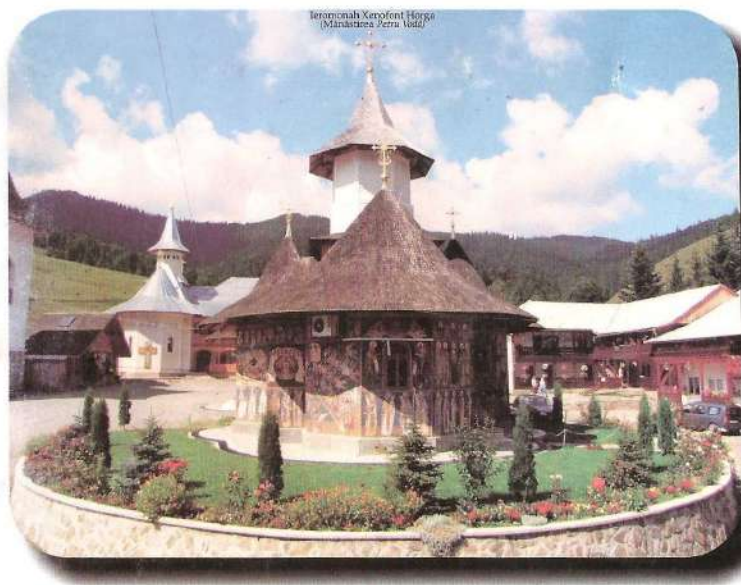
2. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă și pedeapsa și certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde și îndepărtarea de la Sfânta Împărtășanie. Fiindcă și păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu - când Natan i-a spus: „Domnul a ridicat păcatul tău” - dar nu s-a iertat și pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăția sa de către fiul său Avesalom și sabia nu s-a îndepărtat de casa lui și alte nenumărate răutăți a pățit, după cum însuși Natan i le proorocise;

3. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare și, cu timpul, să fie întărit în Harul lui Dumnezeu”.

ISBN: 978-973-0-06380-6

CUM SĂ NE SPOVEDIM ȘI SĂ NE ÎMPĂRTĂȘIM

**cuvinte ale Sfinților Părinți:
Sfântul Nicodim Aghioritul,
Sfântul Dimitrie al Rostovului,
Sfântul Simeon Noul Teolog**

- 2009 -

CUM SĂ NE SPOVEDIM ȘI SĂ NE ÎMPĂRTĂȘIM

cuvinte ale Sfinților Părinți:

**Sfântul Nicodim Aghioritul,
Sfântul Dimitrie al Rostovului,
Sfântul Simeon Noul Teolog**

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

- Petru Vodă, 2009 -

CUVÂNTUL SFÂNTULUI NICODIM AGHIORITUL DESPRE TAINA SFINTEI SPOVEDANII

După cum, la rânduiala firii, Dumnezeu n-a purtat de grijă numai să fim sănătoși în viața aceasta, ci să și dobândim sănătatea cu osebite doctorii și tămăduiri când ne vom îmbolnăvi trupește, în același chip, și la rânduiala Darului, El n-a purtat de grijă numai ca să ne naștem a doua oară duhovnicește, sănătoși, prin Sfântul Botez, ci și să dobândim sănătatea cea duhovnicească, când ne vom îmbolnăvi sufletește, cu o baie curățitoare și doctorie minunată. Și aceasta nu este altceva decât Taina Sfintei Mărturisiri. (...)

Dar, o, nenorocire! Această baie curățitoare și minunată doctorie, adică mărturisirea cea folositoare de suflet, s-a făcut astăzi la creștini o Taină prea puțin folositoare! Căci, socotind că se curăță în această baie, n-au ajuns nici măcar să se spele - după cum zice Solomon: *Fiul rău pe sine se judecă a fi drept și de întinăciune nu s-a spălat* (Pilde 30, 13) - de vreme ce unii dintre dânșii sau nu se mărturisesc niciodată, sau se mărturisesc foarte rar, iubind, ticăloșii, mai bine să se tăvălească în noroiul păcatelor lor ca dobitoacele decât să alerge la această baie și să se curețe. Alții se mărturisesc, e adevărat, însă nu precum se cuvine, pentru că nu se spovedesc cu cea mai cuviincioasă cercetare a conștiinței și a păcatelor, nici cu zdrobirea și umilința cea trebuincioasă, nici cu o voință hotărâtoare ca de aici înainte să nu mai păcătuiască, nici cu facerea canonului care se cuvine - că acestea toate alcătuiesc mărturisirea cea plăcută lui Dumnezeu.

Ci se mărturisesc fără de nici o cercetare, fără de nici o umilință, fără de hotărâre și fără de împlinirea canonului, mai pe scurt spus, se spovedesc numai pentru obicei, poate pentru că vine Paștele, sau Nașterea lui Hristos, sau Botezul. Și așa, în acest chip rău mărturisindu-se, ticăloșii, se batjocoresc cu adevărat și foarte se păgubesc. De aceea, noi ne întristăm pentru o atât de mare pagubă și înșelare a fraților noștri creștini, încât ne-am nevoit ca să adunăm de la mulți dascăli această scurtă sfătuire către cel ce se pocăiește și cu aceasta să-i îndemnăm pe păcătoșii ce se mărturisesc să se mărturisească mai des; iar celor de se mărturisesc rău, să le tâlcuim și să-i facem să cunoască a se mărturisi cum se cuvine, pentru ca mărturisirea lor să fie plăcută lui Dumnezeu și folositoare și, ca urmare, să fie adevărată și fără de îndoială iertarea păcatelor lor, care se dă de la Dumnezeu prin preotul duhovnic. (...)

Mărturisirea trebuie să se facă la cei mai iscusiți duhovnici

Întâi, cercetează și află care este cel mai iscusit duhovnic între ceilalți. Pentru că marele Vasile spune (în hotărârea pe scurt 229): „După cum oamenii nu-și arată unul altuia suferințele și rănilor trupului, ci le dezvăluie doctorilor încercați care știu să le lecuiască, așa și păcatele se cade să fie înfățișate nu oricui, ci acelor care pot să le tămăduiască”.

Cum să-și cerceteze cineva cugetul său

În al doilea rând, după cum stai și socotești cu câți bani ești păgubit în neguțătoria pe care o faci, tot așa adună-te și tu, frate, deoparte, și înainte să

mergi la un asemenea duhovnic, vreme de două sau trei săptămâni, mai cu seamă la începutul celor patru posturi ale anului șezi în mare liniște, și plecându-ți capul, cercetează în cugetul tău ceea ce Filon Iudeul numește judecata cugetului. Și să nu te faci apărător, ci judecător al păcatelor tale, cum spune Sfințitul Augustin. Socotește și tu, precum Iezechia, toată vremea trecută a vieții tale, cu mâhnire și amărăciune în sufletul tău: *Sfârși-voi firul vieții mele aducându-mi aminte de amărăciunea sufletului meu!* (Isaia 38, 15); sau măcar socotește, după ce te-ai mărturisit, câte păcate ai săvârșit; cu fapta, cu vorba și încuviințarea gândurilor. Numără lunile; apoi, de la luni, treci la săptămâni, și de la săptămâni la zile. Adu-ți aminte de oamenii cu care ai păcătuit și de locurile unde ai păcătuit și gândește-te cu grijă, ca să afli fiecare păcat al tău.

Deoarece oamenii astăzi fie că se lasă greu când e vorba să-și facă o asemenea cercetare amănunțită a cugetului lor, fie că uită și nu pot să-și amintească păcatele, iată, frate, că ți-am așternut pe hârtie, în „Învățătura către duhovnic”, păcatele de moarte, păcatele ce se iartă și păcatele care se trec cu vederea. Ți-am înfățișat acolo și cele zece porunci și cine sunt cei ce greșesc la fiecare din acestea, ca să te despovăram de această greutate și să te facem să-ți amintești cu ușurință păcatele tale. Deci caută acolo și, cercetând, adu-ți aminte care păcate din cele ce se află acolo le-ai săvârșit, ca să le mărturisești. (...)

Cum trebuie să se mărturisească păcătosul

După ce te vei fi gândit în acest chip la păcatele tale, frate al meu păcătos, și te vei fi pregătit

cu această zdrobire a inimii și îngrijorare, mergi atunci la acel iscusit duhovnic de care am vorbit. Dacă știi carte, însemnează-ți, frate, păcatele și pe hârtie, ca să nu le uiți. (...)

Ce este mărturisirea?

Mărturisirea este o înfățișare, de bunăvoie, prin grai, a faptelor rele, ca și a vorbelor și a gândurilor. Ea este smerită, învinuindu-se pe sine, este dreaptă, fără rușinare, hotărâtă, și se face către un duhovnic legiuit.

Mărturisirea trebuie făcută de bunăvoie

Așadar, și tu, frate:

1. Trebuie să mărturisești, cu însăși gura ta toate faptele tale cele rele, toate vorbele tale rele și toate gândurile tale rele. Am zis să-ți spui păcatele cu însăși gura ta deoarece, chiar dacă le-ai avea scrise ca să nu le uiți, totuși ai datoria să le citești tu însuși duhovnicului tău.

Mărturisirea trebuie să fie smerită

2. Trebuie să te mărturisești cu smerenie, cu multă umilință și cu inima zdrobită - precum și-a mărturisit femeia desfrânată păcatele ei, precum cananeanca și precum se ruga vameșul - pentru ca Dumnezeu să primească mărturisirea ta și să-ți dea iertarea păcatelor. Fiindcă *inima înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalmi 50, 18). Această smerenie și umilință trebuie să o arăți încă și atunci când te muștră duhovnicul pentru vreun păcat al tău, păstrând tăcerea și fără să te mânie, și nici tăindu-i vorba, ci primind dojana cu bucurie, ca și când ți-ar face-o Însuși Dumnezeu. (...)

Mărturisirea trebuie să fie spre învinovățirea ta

3. Când te mărturisești nu trebuie să învinovățești pe unul sau pe altul, spunând că ei au fost pricina de ai păcătuit, după cum Adam a dat vina pe Eva și Eva pe șarpe. Nu! Tu să nu faci așa! Ci să te învinovățești numai și numai pe tine și voința ta cea ticăloasă. „Dacă vrei să învinovățești pe cineva - îți spune dumnezeiescul Gură de Aur (Omilia 51 la Matei) - învinovățește-te pe tine!” Și alcătuitoarea Pildelor spune: *Drept este cel ce se învinovățește pe sine* (Pilde 18, 17). „Pe sine” zice, și nu „pe alții”. Pentru ca nu cumva, căutând să-și împruțineze cu mărturisirea păcatele sale, să și le sporească, adăugând și învinovățirea. (...)

Mărturisirea trebuie să fie dreaptă

4. Trebuie să te mărturisești într-un adevărul și dreptatea inimii tale, arătându-ți toate păcatele, așa cum le-ai săvârșit, cu toate împrejurările: locul, persoana, pricina, numărul păcatelor și felul lor. (Vezi capitolul V al „Învățăturii către Duhovnic”, despre împrejurări. Numai că numele persoanelor cu care ai păcătuit nu trebuie să le arăți.) Mărturisește-ți păcatele fără să adaugi sau să scazi ceva, fără să spui jumătate din păcatele tale unui duhovnic și jumătatea cealaltă altuia, cum fac unii vicleni. Să nu le spui cu cine știe ce cuvinte meșteșugite, - cu care în același timp să-ți ascunzi păcatele, cu scopul să-ți micșorezi rușinea - ci să le mărturisești simplu și drept, cu inimă fără vicleșug, și adevărat. (...)

Mărturisirea trebuie făcută fără să te rușinezi

5. Trebuie să te mărturisești fără să te rușinezi, fiindcă rușinea pe care o capeți când te mărturisești îți aduce slavă și har de la Dumnezeu,

potrivit cu Isus Sirah: *Este rușine care aduce păcate și este rușine care aduce mărire și har* (Isus Sirah 4, 23). Rușinea aceasta te face să scapi de rușinea ce va să fie în ziua înfricoșată a Judecării, potrivit cu Scărarul (Cuvântul IV): „Nu nesocoti mărturisirea păcatului tău, pentru ca, prin rușinea de aici, să scapi de rușinea de dincolo!”

De ce te rușinezi, păcătosule? Când săvârșești păcatul nu te rușinezi, și acum, când cauți să te scapi de el, te rușinezi? O, nebunule! Tu nu știi că rușinea aceasta este de la diavolul, care, atunci când faci păcatul, îți dă îndrăzneală și nerușinare, iar când îl mărturisești îți dă frică și rușine? Așa dă mărturie Sfântul Ioan Gură de Aur: „Două sunt acestea: păcatul și pocăința: în păcat - rușine și batjocură; în pocăință - laudă și îndrăzneală. Dar satana răstoarnă rânduiala și dă la păcat îndrăzneală, și la pocăință rușine. Tu însă să nu i te încrezi!” (Cuvântul pentru mărturisire). (...)

Păcatele trebuie să fie arătate, fie aici, fie dincolo.

6. Una din două: sau aici, jos, trebuie să-ți arăți păcatele tale, frate, către duhovnicul; sau, dincolo, înfricoșatul Judecător le va da în vileag înaintea tuturor îngerilor și oamenilor, cu mare mustrare pentru tine. *Mustra-te-voi și voi pune înaintea feței tale păcatele tale* (Psalmi 49, 22). Ce zic, judecător? Înseși păcatele tale nemărturisite te vor mustra atunci și te vor da în vileag, la acel Scaun de judecată a toată lumea. *Lepădarea ta de credință te va pedepsi și răutatea ta te va mustra* (Ieremia 2, 19). Vezi și pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur care zice: „Acolo le vom vedea (greșelile noastre),

în fața ochilor, goale și descoperite, și vom plânge acolo și va fi în zadar!” Vezi și mărturia marelui Vasile, că vom vedea atunci păcatele noastre, pe fiecare cum s-a săvârșit (în al optulea capitol al „Învățăturii către Duhovnic”).

Dacă cumva vreun singur păcat va rămâne nemărturisit, rămân neiertate și celelalte.

Dacă vei mărturisi toate păcatele tale, dar vei ascunde, de rușine, numai unul singur, află că nu numai păcatele pe care le-ai mărturisit rămân neiertate, dar îți mai adaugi ție, pe deasupra, și un alt mare păcat, al pângăririi celor sfinte, pentru această tăinuire, după cum spune, în „Cartea cea pentru mărturisire”, Patriarhul Hrisant al Ierusalimului. Vezi și în „Mântuirea păcătoșilor”, unde se arată că o femeie, deși și-a mărturisit toate celelalte păcate la un cucernic duhovnic, nu și-a mărturisit un mare păcat al ei, iar un frate slujitor al duhovnicului a văzut cum ieșea din gura ei câte un șarpe pentru fiecare păcat mărturisit. Iar la urmă de tot, a văzut un șarpe mare cum și-a scos de trei ori capul afară din gura femeii, apoi iarăși l-a tras înăuntru și nu l-a mai scos. Pentru aceasta, toți ceilalți șerpi care ieșiseră mai înainte s-au întors iarăși și au intrat în gura ei. După moartea sa, acea nenorocită s-a arătat șezând pe un înfricoșat balaur și i-a spus duhovnicului ei și fratelui că a fost pedepsită fiindcă nu și-a mărturisit acel păcat. De aceea, și un oarecare dascăl te sfătuiește cu înțelepciune că, dacă vrei să biruiesti pe diavolul care îți aduce rușinea, spune, mai înainte de toate celelalte, acel păcat de care te rușinezi mai mult.

Mărturisirea se cuvine să fie plină de hotărâre

7. Trebuie să te mărturisești cu hotărâre, adică să arăți înaintea duhovnicului o hotărâre temeinică și statornică cum că vrei mai bine să mori de mii de ori, decât să mai păcătuiești cu voia ta, având ajutorul harului dumnezeiesc. Fiindcă, dacă nu iei o asemenea hotărâre în inima ta, puțin îți va folosi zdrobirea inimii și îngrijorarea și pocăința, cum spun îndeobște toți dascălii Bisericii. (...) Citim la Pateric că un părinte a văzut sufletele coborând în iad cum cade zăpada pe pământ în mijlocul iernii. Și oare de ce aceasta? Nu pentru că nu se mărturisesc creștinii, ci fiindcă nu se mărturisesc bine, cu hotărârea de a nu mai păcătui; fiindcă nu-și sfâșie inima cu o durere adevărată, pentru o îndreptare hotărâtă, ci își sfâșie numai veșmintele, după cuvântul Proorocului, cu o mincinoasă și prefăcută durere. *Sfâșiați inimile, și nu hainele voastre!* (Ioil 2, 13). (...)

Întreaga ta pocăință înseamnă să te hotărăști să-ți schimbi viața. Să nu spui: „Dacă am să pot, am să mă îndrept!” sau: „Am voit să nu păcătuiesc!” Ci așa să spui: „Hotărâsc să mă îndrept! Vreau de astăzi - cu voință puternică, neschimbată și hotărâtă - să nu mai păcătuiesc, după cum nu vreau să beau vreodată un pahar cu otravă, după cum nu vreau vreodată să mă prăbușesc într-o prăpastie și după cum nu vreau vreodată să mă omor”. (...)

Se cuvine să însemn aici că se face și o a doua mărturisire a propriilor păcate, pentru trei pricini: 1) dacă cineva nu-și mărturisește păcatele cu împrejurările și cu pregătirea cuviincioasă, cu

întristarea și hotărârea de a nu mai greși și cu împlinirea canonului; 2) dacă nu s-a îndreptat și nu s-a canonisit cum trebuie de duhovnic; și 3) (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea 24) dacă - odată ce a căzut din nou în aceleași păcate sau într-altele, care sunt urmare a celor dintâi - spune, odată cu păcatele din urmă, și pe cele dintâi, socotite ca niște rădăcini și pricini ale celor din urmă, sau pentru o mai mare zdrobire a inimii și smerenie.

Scrie în cartea ce se cheamă „Învățătură pentru cel ce se pocăiește”, că este un lucru foarte folositor dacă își face cineva și o mărturisire cuprinzătoare și de obște a tuturor păcatelor pe care le-a săvârșit în întreaga sa viață, după cum fac cei ce vor să se preoțească și cei ce sunt în primejdie de moarte, măcar o dată pe an și mai ales, dacă se întâmplă să mergi la un nou duhovnic. (...)

Ce este împlinirea canonului

După mărturisire, urmează a treia parte a pocăinței, adică facerea canonului dat de duhovnic, care este o împlinire prin fapte a canonisirii, după cum o hotărăște Gavriil al Filadelfiei, în cartea lui despre Taine. Așadar și tu, frate al meu păcătos, ești dator să primești cu mare bucurie canonul pe care ți-l va da duhovnicul, fie că e vorba de post, de plecări ale genunchilor, de milostenie, sau de altceva. Și, înainte de toate, să primești din tot sufletul îndepărtarea de la împărtășire, atâția ani cât va hotărî el. Fiindcă cu această mică pedeapsă îmblânzești marea urgie pe care o are Dumnezeu împotriva ta. Cu acest canon trecător, scapi de canonul cel veșnic al iadului (...).

Cel ce se pocăiește se cuvine să ceară de la sine un canon mai greu

Dacă, din întâmplare, duhovnicul tău vrea să-ți dea canon ușor, atunci tu, din dragostea pentru Dumnezeu, trebuie să-l rogi să-ți dea canon mai greu (cum fac mulți care se pocăiesc cu osârdie), ca să împlânzești mai vârtos, prin acest canon vremelnice, dumnezeiasca dreptate și să te încredințezi mai bine că Dumnezeu te-a iertat de pedeapsa cea veșnică pe care ai fi căpătat-o pentru păcat.

Păcătosul trebuie să-și capete canonul fie aici, în chip vremelnic, fie dincolo, pe veci

Frate, să alegi una din două: ori să primești aici, în chip vremelnic, canonul păcatelor tale; ori acolo, pentru vecie. Dacă-l primești aici, atunci scapi de cel de acolo; iar dacă nu-l primești aici, atunci negreșit ai să-l capeți dincolo, dar va fi pe vecie. După cum scrie și Gavriil al Filadelfiei, în cartea sa despre Taine „Cel ce nu s-a supus (canoanelor) aici, trebuie să fie trimis la scaunul de judecată de dincolo și va da socoteală de nelegiuirile pe care le-a săvârșit, ca unul ce a încălcat așezămintele Sfintei Biserici”.

Cel ce se pocăiește trebuie să se îndepărteze de la Sfânta Împărtășanie

Mai presus de toate, îți spunem, frate, că trebuie fără greș să stai departe de Sfânta Împărtășanie atâția ani câți îți va hotărî duhovnicul, pentru că această îndepărtare este o canonisire a canonisirilor, trebuincioasă și alcătuind adevărata pocăință. Fiindcă, dacă vei cuteza să te împărtășești în acești ani, vei ajunge un al doilea Iuda. Și, dacă vei sili pe duhovnic să te ierte, tu nu vei

mai fi un om care se pocăiește, ci un asupritor și un tiran care silește legile dumnezeiești și canoanele Sfintelor Sinoade ale Bisericii și ale Părinților.

Pentru aceasta, Dumnezeiasca Împărtășanie îți va fi ție nu pentru iertare, ci pentru o mai mare osândă și pedeapsă. Și, ca să înțelegi mai bine acest lucru, înțelege din pilda aceasta: după cum omul care are răni pe trup merge și le arată doctorului și primește de la el porunca cum să ia cutare doctorie pentru răni și să nu bea vin sau să nu mănânce cutare mâncare, pentru că altfel rănilor nu i se vindecă, tot așa și tu, frate al meu, porți răni nevăzute în sufletul tău, adică anumite păcate. Ai mers și le-ai arătat duhovnicului, adică te-ai mărturisit, iar duhovnicul a hotărât să folosești o anumită doctorie pentru păcatele tale, canonul adică: hrană uscată, plecarea genunchilor, milostenie, rugăciuni și celelalte. Pe lângă acestea, ți-a prescris să nu bei și să nu mănânci cutare mâncare, adică să nu te împărtășești cu Dumnezeieștile Taine. Așadar, dacă nu-i vei da ascultare duhovnicului (mai adevărat Canoanelor Sfinților Părinți, n. n.) rănilor și păcatele tale nu se vor vindeca, ba vor ajunge mai cumplite și mai întinse. Dar ce zici că nu se vindecă? Ți se trage încă și moartea, sufletească și trupească, cum spune dumnezeiescul Pavel: *De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit* (1 Corinteni 11, 30). Adică, deoarece se împărtășesc fiind nevrednici, unii mor sufletește și ajung neputincioși și bolnavi și mulți dintre ei încetează din viață.

Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune că păcatul celui ce se pocăiește se iartă prin rugă-

ciunea de iertare a duhovnicului - și deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtășească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat și îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri: 1. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul și va sta departe de Sfânta Împărtășanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăște canonul și lipsirea de Sfintele Taine); 2. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, nu însă și pedeapsa și certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde și îndepărtarea de la Sfânta Împărtășanie. Fiindcă și păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de Dumnezeu - când Natan i-a spus: „Domnul a ridicat păcatul tău” - dar nu s-a iertat și pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăția sa de către fiul său Avesalom și sabia nu s-a îndepărtat de casa lui și alte nenumărate răutăți a pățimit, după cum însuși Natan i le proorocise; 3. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare și, cu timpul, să fie întărit în harul lui Dumnezeu.

În sfârșit, îți spunem, frate, că acel canon pe care ți-l va da duhovnicul (după Canoanele Sfinților Părinți n. n.) trebuie să-l îplinești cât mai repede cu putință, adică câtă vreme te afli în harul lui Dumnezeu și să nu amâni, fiindcă nu știi ce ți se va întâmpla mâine: *Că nu știi la ce poate da naștere ziua de mâine* (Pildele lui Solomon 27, 1).

Cum să se păzească păcătosul după mărturisire

Iar după ce te-ai mărturisit și ți-ai primit

canonul de la duhovnicul tău, pentru ca să te păzești să nu cazi din nou în același păcat sau în altele, folosește-te de aceste cinci povățuiri, ca de niște leacuri care să te păzească:

Întâia păzire: aducerea aminte de păcatele făcute. (...) Dacă tu vei scrie și îți vei aminti de păcatele tale, dumnezeiescul Gură de Aur te încredințează că Dumnezeu le va șterge și ți le va ierta. Iar dacă tu le vei șterge de unde le-ai scris și le vei uita, atunci le va scrie Dumnezeu și-Și va aminti de ele. Și iarăși spune același: „Căci nu este nici un alt leac pentru iertarea păcatelor precum neîncetata aducere aminte și necurmata lor osândire”. (Cuvântul II cum că spre folos este că proorociile nu sunt limpezi).

Sfântul Marcu Pustnicul te sfătuiește însă ca, atunci când îți mărturisești lui Dumnezeu păcatele tale, să nu-ți amintești de ele după felul lor, deci să nu-ți amintești împrejurările și fețele oamenilor cu care ai păcătuit. Deoarece, fiind tu încă împătimit și iubitor de plăceri, s-ar putea să poțestești iarăși la ele și să te tulburi; sau, aducându-ți aminte cu durere de ele după chipul lor, să cazi în deznădejde. Mai cu seamă să te ferești când este vorba de păcatele trupești și murdare pe care le-ai săvârșit: deci să nu-ți aduci în minte împrejurările și oamenii cu care ai păcătuit, fiindcă îți întinezi mintea. Să-ți amintești doar că ești păcătos și că ai săvârșit multe păcate cu care ai mâniat pe Dumnezeu.

A doua păzire: să fugi de pricinile păcatului. A doua păzire folosește-o ca să fugi de pricinile păcatului, fiindcă aceleași pricini aduc întotdeauna

și aceleași urmări. Fugi, dar, frate, de priveliștile cele rele, de vorbirea și întovărășirea cu cei fără de rânduială și, mai cu seamă, să fugi de vorbirea și prietenia cu oamenii aceia cu care ai păcătuit trupește. (...)

A treia păzire: mărturisirea deasă aduce cinci lucruri bune. De a treia păzire folosește-te, spovedindu-te des, așa încât, dacă este cu putință, să alergi îndată la duhovnic ori de câte ori vei săvârși un păcat cât de mic, care se iartă, nu doar când vei săvârși un păcat mare și de moarte. Fiindcă, după cum rănilor care sunt arătate doctorului nu se măresc, tot așa și păcatele mici, când sunt mărturisite, nu sporesc, după cuvântul Scărarului: „Vânătăile care sunt date la iveală nu se vor înrăutăți, ci se vor tămădui” (Cuvântul IV pentru ascultare). (...).

Întâiul folos al mărturisirii dese: după cum copacii care se răsădesc des nu pot să prindă rădăcini adânci în pământ, tot așa și deasa mărturisire nu lasă obiceiurile și deprinderile rele ale păcatului să capete rădăcini adânci în inima celui ce se spovedește des. (...)

Al doilea folos al mărturisirii dese: cine se spovedește des are mare ușurință în a-și cerceta cu amănunțime cugetul și a-și afla numărul păcatelor sale, deoarece, ușurându-se neîncetat de mulțimea păcatelor prin deasa mărturisire, acestea rămân tot mai puține. Pentru aceasta poate și el să le găsească mai lesne și să și le amintească. Iar cel care nu se mărturisește des, datorită numărului mare de păcate care se îngrămădesc asupra lui, nu poate nici să le afle cu amănunțime și nici să și

le amintească; ci, de multe ori, uită multe și grelele păcate ale sale care, dacă rămân nemărturisite, rămân prin urmare și neiertate. Pentru aceea, diavolul are să i le amintească în ceasul morții sale, și atât de mult îl va strâmtora, încât îl vor trece sudorile morții și va plânge cu amar, sărmanul, dar fără nici un folos, fiindcă atunci nu mai poate să le mărturisească.

Al treilea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturisește des, chiar de va săvârși vreodată un păcat de moarte, îndată însă, după ce s-a mărturisit, intră în harul lui Dumnezeu, și câte fapte bune va face, îl vor învrednici de viața cea veșnică. Iar cel ce nu se mărturisește des, dacă - să zicem - săvârșește și el același păcat de moarte și nu aleargă neîntârziat să se spovedească, câtă vreme rămâne nespovedit, nu numai că este lipsit de harul lui Dumnezeu, dar și lucrurile bune pe care le face de la sine - posturi, privegheri, metanii mari și altele asemenea - nu-i sunt vrednice pentru a-i câștiga plată și viață veșnică, pentru că sunt lipsite de harul lui Dumnezeu, care este începutul și temeliala tuturor faptelor care duc la mântuire. (Vezi și capitolul X al „Învățăturii către Duhovnic”)

Al patrulea folos al mărturisirii dese: cel ce se mărturisește des este mai încredințat că moartea îl va afla în harul lui Dumnezeu și că astfel va fi mântuit. (...)

Al cincilea folos al mărturisirii dese: al cincilea folos pe care îl pricinuieste deasa mărturisire este că îi împiedică și-i înfrânează pe oameni de la păcat. Fiindcă cel ce se mărturisește des, când își amintește că peste puține zile are să se spovedeas-

că, chiar dacă își are gândul la păcat, se oprește numaidecât, socotind rușinea pe care o va simți când se va mărturisi și dojana pe care o va auzi de la duhovnic.

A patra păzire: aducerea aminte a lucrurilor celor de apoi. Folosește cea de a patra păzire, frate, ca să-ți amintești de cele de la sfârșitul vieții tale, adică să cugeți neconținut la moartea ta, la Înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu, la pedeapsa cea veșnică și la veșnica desfătare a Raiului. Fiindcă aducerea aminte și teama de acestea patru se face într-o tîine ca un frâu puternic, care nu te lasă să păcătuiești. După cum grăiește Duhul Sfânt, prin Isus Sirah: *În tot ce faci, adu-ți aminte de sfârșitul tău, și nu vei păcătui niciodată* (Isus Sirah 7, 38). (...)

De voiești să nu păcătuiești, frate al meu, pune înaintea ta toate felurile înfricoșate de pedeapsă pe care le-a aflat dreptatea lui Dumnezeu ca să pedepsească păcatul, adică necurmata lipsire de Dumnezeu, întunericul cel mai din afară, focul cel nestins, viermele cel neadormit, străfundul cel prea rece, plînsul cel nemângâiat, scrâșnirea dinților și celelalte cazne nenumărate și felurite. Și, mai presus de toate, că te vei găsi pururea întovărășit cu înșșiși acei diavoli, dușmanii tăi, pe care îi urăști atât de mult, pentru că ți-au pricinuit atâtea suferințe. Lucru care este mai cumplit decât celelalte feluri de pedeapsă - potrivit cu Sfântul Maxim. Căci - în cuvîntul de sfătuire către Gheorghe, Eparhul Africii - acesta spune următoarele: „Și, ceea ce este mai jalnic între toate și mai greu de spus cu adevărat - lucru pe care nu pot măcar să-l grăiesc, cu atât mai mult să-l îndur (izbăvește-ne,

Hristoase, și scapă-ne de această durere!): despărțirea de Dumnezeu și de Sfintele Sale Puteri și viețuirea laolaltă cu diavolul și dracii săi vicleni, care va ține o veșnicie! Și cea mai grea și mai cumplită dintre pedepse este să stea de-a pururi împreună cei ce urăsc cu cei ce sunt urâți”. Apoi, ține minte că toate aceste suferințe vor fi pedepsă păcătoșilor nu pentru o sută de mii de ani, nu pentru o mie de milioane de ani, ci în vecii vecilor, fără nădejdea că li se va mai pune capăt vreodată.

Așadar, așa să-ți vorbești în tine însuți: Dacă eu nu pot să rabd durerea pricinuită de un os al meu când iese din locul lui, cum voi răbda, nefericitul de mine, îndepărtarea veșnică de Dumnezeu, Care este tot ce e mai lăuntric în ființa mea? Dacă eu nu pot îndura să fiu aruncat doar pentru un ceas într-un cuptor, chiar dacă mai înainte m-aș fi bucurat de toate plăcerile lumii, cum voi suferi să mă aflu pe vecie în cuptorul acela al focului nestins? Blestemat să fii, păcatule, care mă stînjenești! Nu, nu te voi săvârși! Și cum, pentru o singură și mărunță plăcere, să dobîndesc o veșnicie de suferințe și să plîng nemângâiat, ca un smintit, precum acel Ionatan: *Doar am gustat puțină miere cu vîrful toiagului pe care îl aveam în mână, și, iată, trebuie să mor!* (1 Regi 14, 43).

A cincea păzire: cunoașterea păcatului. Folosește, frate, și a cincea păzire, cunoscând bine ce lucru rău este păcatul, și mai ales cel de moarte. Toți oamenii săvârșesc păcatul, fiindcă nu știu cât de mare rău este. De aceea, în multe părți ale dumnezeieștii Scripturi, păcătoșii se numesc „nesocotiți” și „neștiutori”.

O mare răutate pe care o face păcatul, iubitule, este că te lipsește de toate plățile tuturor faptelor bune pe care le-ai săvârșit. De pildă: de ai fi dus o viață aspră vreme de șaizeci de ani împliniți, rămânând despuiat și ars vara de arșița soarelui, iar iarna înghețat de frig, precum Onufrie și Petru de la Sfântul Munte; dacă ai fi purtat pe grumazul tău un lanț de fier vreme de douăzeci de ani, ca Sfântul Eusebiu; dacă ai fi locuit într-un mormânt paisprezece ani, precum Cuviosul Iacov; dacă ai fi stat patruzeci de ani deasupra unui stâlp, ca Sfântul Simeon Stâlpnicul; de ai fi adus la credință mai multe neamuri decât Apostolii, de ai fi primit mai multe descoperiri decât Proorocii; de ai fi vărsat mai mult sânge decât toți Mucenicii, dar, după acestea, ai fi săvârșit un singur păcat de moarte, din pricina acestuia pierzi îndată acele fapte bune ale tale de mai înainte și răsplata lor și, murind în păcat, nu te vei folosi cu nimic de pe urma atâtor nevoițe. Așa hotărăște Însuși Dumnezeu pentru dreptul care păcătuiește, că nu se vor aminti faptele lui cele drepte: *atunci nu se va mai pomeni toată dreptatea lui* (Iezechiel 33, 13). (...)

Bibliografie: Sfântul Nicodim Aghioritul, *Dulce sfătuire*, Ed. Credința strămoșească, 2000.

CUVÂNTUL SFÂNTULUI NICODIM AGHIORITUL DESPRE POCĂINȚĂ

(...) Cei ce păcătuiesc cu nădejdea mărturisirii nu știu ce este mărturisirea. Ei socotesc că mărturisirea nu este altceva decât doar a spune cu de-amănuntul duhovnicului păcatele lor. Și, arătându-le cu luare aminte, ei cred că prin asta au făcut totul. Pentru aceasta, când se pregătesc de mărturisire, toată silința lor este ca să-și aducă aminte de păcatele ce le-au făcut. Iar după mărturisire, altă grijă nu au decât numai să-și aducă bine aminte dacă nu cumva li s-a întâmplat să uite vreun păcat. Și, crezând că această sânguință și grijă este destulă pentru a se împăca cu Dumnezeu, socotesc că drumul care duce la cer nu mai este strâmt - după cum ne spune Evanghelia: *Strămtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață* (Matei 7, 14) - ci este mai lat decât străzile cetăților. Și ce osteneală este a spune păcatele noastre duhovnicului, după ce ne-am obișnuit din copilărie a le spune? Și, dacă toată mărturisirea ar sta numai în aceasta, atunci păcătoșii cei fără de rușine, care se laudă cu păcatele lor și le povestesc în adunările lor ca pe niște mari isprăvi, ar fi mai bine pregătiți pentru a se mărturisi curat. Căci ei înșiși își mărturisesc păcatele lor, și încă fără sfială. În acest fel, mărturisirea ar fi ca o negustorie, săvârșită numai cu gura. Sau ar fi numai o descărcare a gândurilor de la inimă. Adevărul însă nu este acesta. Căci adevărata mărturisire are ca scop de a-l întoarce pe păcătos de la păcate, deci de a-l face să se abată de la ele și să alerge iarăși la Dumnezeu.

Cu toate că este nevoie și de această arătare a păcatului prin gura păcătosului, ca să-l audă duhovnicul, să-l ierte și să-l îndrepte prin canon, dar numai mărturisirea singură nu este de ajuns, căci trebuie și o durere lăuntrică a inimii pentru păcatele făcute. Durere care trebuie să aibă aceste trei întăritoare: întâi, să fie lucrătoare, în al doilea rând să fie desăvârșită și în al treilea, să fie mai presus de fire. De aceea, și la mărturisirea ta, frate, de va lipsi numai una din aceste trei întăritoare ale durerii, atunci ea va fi ca aceea a lui Saul, sau ca aceea a lui Antioh, sau ca aceea a lui Iuda². Căci pocăința acestora a fost numai cu gura, nu și cu inima. Și, de vreme ce aceste trei întăritoare ale durerii inimii sunt atât de necesare, după cum este necesară iertarea păcatelor noastre de Dumnezeu, de aceea doresc ca să ți le lămuresc aici, iubitule, pomenindu-le una câte una:

Deci întâi, durerea pocăinței trebuie să fie lucrătoare, adică să nu fie neputincioasă și slabă, încât să nu fie în stare să săvârșească o lucrare vrednică de numirea ei. Ci ea trebuie să fie atât de puternică, încât să stăpânească inima, ca să n-o lase să fie biruită (ca să nu zic să nu le simtă deloc), de pofta trupului și dulceața păcatului, care intră în lăuntru odată cu năvălirile vrăjmașului. Pe lângă aceasta, pocăința trebuie să fie atât de hotărâtă, încât să-l facă pe cel ce se pocăiește să nu se mai întoarcă niciodată la păcat, oricât de mare ar fi dragostea pentru vreun lucru zidit sau frica de vreo primejdie, și nici din altă oarecare pricină. După cum face o femeie cinstită, care, fiind hotărâtă să păzească cinstea bărbatului ei, nu dă prilej

vreodată nici să fie bănuită, chiar dacă ar pătimi nenumărate rele pentru asta.

În al doilea rând, durerea pocăinței se cuvine să nu fie mincinoasă, sau puțină și de scurtă durată, ci adâncă și desăvârșită. Încât, atât durerea care ne întoarce pe noi de la păcate și ne face să le urâm pentru dragostea de Dumnezeu, care se numește zdrobire, cât și durerea care ne face să ne întoarcem de la păcate din dragoste pentru noi înșine, care se numește sfărâmare de tot³, trebuie să fie atât de desăvârșite și fără de lipsă, încât să-l facă pe cel ce se pocăiește să se întoarcă de la păcate și să le urască din tot sufletul său, mai mult decât orice alt rău. Adică sufletul să aleagă mai bine să pătimească orice alt rău, ca: pagubă de lucruri, lipsire de cinste, sau chiar să-și dea viața, decât să lucreze vreun păcat. Pentru aceasta, cel ce se pocăiește cu adevărat, trebuie să arate lui Dumnezeu, Cel ce vede adâncurile inimii, că inima lui pătimește atâta durere, încât dragostea lui pentru El covârșește cu mult mai mult dragostea lui pentru cele zidite de Dumnezeu. Și atât de desăvârșite se cuvin să fie aceste dureri, încât nu numai că trebuie să rămână pentru totdeauna la cel ce se pocăiește - zdrobindu-i inima și scoțându-i lacrimi și suspine, după cum este scris: „Iar voi ați strigat din durerea inimii voastre și din zdrobirea duhului v-ați tânguit” - ci trebuie s-o facă pe inimă să urască păcatul, să se întoarcă de la el și să nu-l mai facă niciodată.

În al treilea rând, această durere a inimii se cuvine să fie mai presus de fire, atât la început, când se pricinuieste, cât și la sfârșit. Pentru că

începutul și pricina acestei dureri este darul lui – umilește inima, iar nu firea sau o altă oarecare pricină firească. Pentru aceasta a zis marele Vasile: „Umilința cea care se face de la sine este dar al lui Dumnezeu. Ca, gustând sufletul din dulceața unei dureri ca aceasta, să se sânguiască a o folosi!” Iar unii și zisa Apostolului: *Pe care voiește Dumnezeu, îl miluiește* (Romani 9, 18), o înțeleg „îl umilește”. Căci zice mai departe: „*Iar pe care voiește, îl împietrește*”, iar împietrirea și umilința sunt două stări potrivnice de-a dreptul. Scopul unei astfel de dureri nu trebuie să fie firesc, sau pentru bunătățile cele vremelnice de aici (pământești) pe care le-am pierdut. Pentru că, de se scârbește cineva și pătimește o durere pentru acestea de aici, scârba și durerea lui nu i se socotește spre pocăință, căci este ne folositoare. Ci trebuie să ne scârbim pentru bunătățile cele mai presus de fire (cerești), de care ne-am lipsit prin păcat, și pentru răutățile cele afară de fire ce le-am agonisit, care și pe acestea ni le-a arătat credința cea mai presus de fire. Scopul cel mai desăvârșit pentru care trebuie să pricinuim în noi această durere mai presus de fire, este ca prin ea să ne împăcăm și să ne unim cu Dumnezeu, ca apoi să dobândim fericirea ce covârșeste hotarele firii. Deci dacă cel ce se mărturisește nu are în inima sa o astfel de durere lucrătoare, desăvârșită și mai presus de fire, după mărturisire se întoarce iarăși la casa lui împreună cu toate păcatele sale.

De aceea, bună și folositoare este cercetarea de sine de către cel ce se pocăiește, ca să poată afla toate păcatele ce le-a făcut cu lucrul, cu cuvântul sau cu gândul. Apoi, a se mărturisi la duhovnic

de toate păcatele sale, fără a lăsa nici unul ascuns, căci aceasta aduce mare ușurare. Însă cercetarea conștiinței și mărturisirea se cuvine să fie însoțite de zdrobirea și durerea cea dinlăuntrul inimii, despre care vorbim acum. Căci canonul ce-l primește de la duhovnic cel ce se pocăiește - adică: post, plecări de genunchi (metanii), sau altă pătimire rea - zdrobește și chinuiește numai trupul, adică numai omul cel dinafară; și astfel tai numai ramurile cele dinafară ale păcatului. Dar durerea zdrobește și rănește pe omul cel din lăuntru, pe inimă însăși, unde se găsesc rădăcinile tuturor păcatelor. Și, zdrobind inima, zdrobești totodată și rănești și păcatele. Sau mai bine zis, zdrobești și rănești pe diavolul însuși, pe balaurul și începătorul răutăților, care, cuibărindu-se în inimă, de acolo, din lăuntru vorbește și aruncă toate gândurile cele urâte, rele și hulitoare, îndemnându-l pe om la păcate. Căci *din inimă ies: gânduri rele, ucideri, preacurvie, desfrânări, furtisaguri, mărturii mincinoase, hule* (Matei 15, 19). (...)

Dacă această durere va lipsi din inima celui ce se pocăiește, adevărat este că el rămâne nepocăit și nemărturisit, chiar dacă s-a mărturisit cu gura lui; el este ca și cel ce nu s-a mărturisit de păcatele lui, sau a fost legat, sau n-a fost dezlegat de duhovnic. De aceea, Domnul a zis cu hotărâre: *De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel* (Luca 13, 5). Adică: De nu vă veți pocăi, din inimile voastre, cu o astfel de durere lucrătoare, desăvârșită și mai presus de fire, toți veți fi osândiți. Pentru aceasta, și Duhul Sfânt, vrând să arate cât de trebuincioasă este această durere a inimii în taina pocăinței, cere această

durere de la cei ce se pocăiesc, zicând prin Proorocul Ioil: *Rupeți-vă inimile voastre, iar nu hainele voastre!* (Ioil 2, 13). Iar apoi cere pocăința lor, zicând: și *întoarceți-vă către Domnul Dumnezeuul vostru!*

Vezi, frate, care este mărturisirea cea canonică și după lege? Vezi care este pocăința cea adevărată? Acum, te rog pe tine să socotești, oare cel ce păcătuiește fără rușine și zice: „Mă voi mărturisi!” poate să aibă o astfel de durere adevărată pentru păcatele lui, în felul cum am arătat? Mie mi se pare că nu. Căci prin ceea ce zice, el arată că nici măcar nu cunoaște că trebuie să se pocăiască după Canoanele Bisericii. Și, chiar dacă ar cunoaște, dar zicând unele ca acestea și păcătuind cu nădejdea pocăinței, el însuși se arată că este cu desăvârșire fără cuvânt. (...)

Iar ca să câștige cineva umilință, îi trebuie multă cugetare din Sfânta Scriptură și nevoință neîncetată după rânduiala Bisericii. „Iar a se sili și a nu putea, mai întâi aceasta dovedește lenevirea noastră din vremea trecută. Că nu este cu putință a o lua pe aceasta îndată fără multă și deasă cugetare împreună cu nevoință. Iar apoi mai arată că sufletul este stăpânit de patimi, și nici de acelea de care voiește să se slobozească nu poate să se lase” (Hotărâre pe scurt, 16).

Un îmbunătățit făcea în fiecare an o mărturisire cuprinzătoare, adică își mărturisea toate păcatele ce le făcuse în toată viața sa, nu pentru alt scop, ci numai ca să dobândească în inima sa o adevărată durere pentru păcatele lui. Pentru aceasta însă se pregătea de mai înainte cu multe săptămâni în liniște și cu cugetările nevoințelor

duhovnicești, iar în ziua în care voia să se mărturisească petrecea opt ceasuri pentru a se iscusi în lucrările zdrobirii și ca să ceară această mare dăruire de la Dumnezeu. Iar tu, dacă ai păcătuit ieri, sau alaltăieri, fără să măsoři greutatea păcatului, fără a cugeta deloc la măreția și la bunătatea lui Dumnezeu, pe Care L-ai nesocotit, și fără să citești nici o carte care să aibă aceste învățături, ci numai așa..., aducându-ți aminte de relele ce le-ai făcut, mergi să le mărturisești pe ele duhovnicului. Și crezi că numai cu aceasta vei câștiga pocăința cea adevărată și durerea cea lucrătoare și desăvârșită a inimii, care este nedespărțită de pocăința cea adevărată? Departe, frate, departe ești de pocăința cea adevărată cu niște mărturisiri ca acestea pe care le faci, căci te asemeni cu aceia despre care zice David că-și rupeau hainele lor și se arătau că se mâhnesc pe dinafară, iar pe dinăuntru, în inimă, nu se mâhneau: „Despărțitu-s-au, și nu s-au umilit”. Dacă doar te mărturisești, speli vasul numai pe dinafară și fața inimii tale, iar adâncul cel din lăuntru al inimii rămâne plin de necurăție. *Curățește mai întâi partea cea din lăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea dinafară* (Matei 23, 26). (...)

Tu gândești că, după ce-ți vei mărturisi cu umilință la duhovnic păcatele pe care le-ai făcut și după ce acela îți va citi rugăciunea de dezlegare, ești curat ca și cum n-ai fi făcut niciodată vreun păcat. Și pleci de la picioarele duhovnicului ca și cum n-ai fi avut nici o întinăciune. Dar acest gând nu este adevărat, pentru că prin Taina Sfântului Botez se șterge doar păcatul strămoșesc și orice

alt păcat făcut până atunci, însă nu se șterge și necunoștința minții, și pofta, și aplecarea către păcat sădită în fire și alte urmări ce le-a pricinuit acest păcat strămoșesc în firea oamenilor. Acestea rămân în firea omului și după botez, ca o pedeapsă, spre încercarea stăpânirii de sine și spre încununarea luptei și a biruinței celor botezați. Așa și mărturisirea ce se face bine, cu toate că șterge păcatele, însă nu șterge răutatea pe care au pricinuit-o ele în suflet, adică orbirea și întunecarea minții, înclinările cele rele ale voinței, obișnuințele și deprinderile inimii, stricăciunea și netrebnicia puterilor și lucrărilor firii. Într-un cuvânt, toată grozăvia ce a pricinuit-o păcatul în om, după chip și după asemănare. Deci mărturisirea nu ia de la noi urmările pe care le-au pricinuit în noi păcatele noastre, nici rănila păcatului, nici toată puterea deprinderilor și obișnuințelor pricinuite de păcat, ci doar le micșorează puțin. Ele rămân, pentru ca noi să le îndreptăm și să le ștergem cu durerea cea neîncetată a inimii și cu ostenele și nevoițele pocăinței ce suntem datori să le facem în toată viața noastră, după ce am păcătuit.

Deci să știi, frate, că după ce vei face o mărturisire bună și umilită, se cuvine să împlinești canonul și pedeapsa pe care ți-o va da duhovnicul, adică: ori post, ori plecări de genunchi, ori rugăciune, ori altceva de acest fel. Apoi se cuvine să împlinești canonul și pedeapsa pe care ți le va da Dumnezeu ca să tămăduiască rănila păcatelor tale: boală, nedreptăți, lipsire de averi, moartea mai înainte de vreme a rudeniilor sau a celor iubiți ai tăi, necinstiri ori alte ispite, pricinuite de diavoli,

de oameni sau de firea cea stricată. Căci toate acestea, dar mai ales necinstirile și ocările, nasc durere și umilință în inimă, și de aceea Dumnezeu îngăduie să vină. Despre acestea a zis și un Părinte: „Când pentru ocărare sau necinstire vei pătimi mare durere, cunoaște-te pe tine că mult te-ai folosit” (scolie la Cuvântul 25 din Scară). Iar alt Părinte, când îi venea vreo scârbă, obișnuia a zice: „Acesta este fierul ars al lui Iisus”. Niște pedepse ca acestea a dat Dumnezeu lui David după iertarea preacurviei și a uciderii. Căci Dumnezeu este duhovnicul cel mai înțelept dintre toți și El știe să îndrepte pe păcătoși mai bine decât orice duhovnic cu orice fel de canon. Dreptatea lui Dumnezeu ar ierta, împreună cu greșeala, și munca cea veșnică, dar nu o face așa ușor și oricum, ci numai după împlinirea canonului vremelnic. Am zis după împlinirea canonului, căci, deși canonul ajută păcătosului la iertarea păcatelor lui, dar iertarea desăvârșită o face mila cea nemărginită a lui Dumnezeu, prin patimile și moartea Fiului Său, după cum ne arată Sfinții Teologi. Dumnezeu obișnuiește să-i pedepsească pe păcătoși mai ales cu muștrarea conștiinței, topindu-i și uscându-i ca o pânză de păianjen, după cum zice David: *Cu muștrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om și ai subțiat ca pânza de păianjen sufletul său* (Psalmi 38, 14-15); sau, prin somn, cu vedenii înfricoșate, după cum zice Iov: *Că o dată va grăi Domnul și a doua oară; prin vis sau prin vedenie de noapte, când frică groaznică cade peste oameni când sunt adormiți pe pat. Atunci descoperă mintea oamenilor cu chipuri de frică, că acestea îi înfricoșează pe ei!* (Iov 33, 14-16).

Iar pricina este că, de nu ar pedepsi Dumnezeu în această viață cu canon și cu pedepse vremelnice pe păcătoși pentru păcatele lor, cu adevărat îi va pedepsi în cealaltă viață, în iad, cu chin veșnic. Așa zice dreptul Iov, care se temea pentru toate ale sale: *Mă clatin din toate mădularele* (Iov 9, 28), căci știa că nu lasă Dumnezeu fără pedeapsă nici o datorie a păcătosului: *Pentru că știu că nu mă vei lăsa pe mine nepedepsit.*

Apoi, pentru ca tu, frate, să câștigi pocăința cea adevărată, îți trebuie patru lucruri, ca și unui grădinar care vrea să facă o livadă într-un loc sălbatic: 1. Întâi, el taie odraslele și ramurile pomilor sălbatici; 2. Apoi, scoate toate rădăcinile acelor pomi, căci, de vor rămâne rădăcinile, acestea scot iarăși odrasle; 3. În locul acelor pomi sălbatici, el sădește pomi roditori; 4. După care, trebuie să păzească cu mare atenție acești pomi de orice vietate și întâmplare rea, până ce vor prinde rădăcini și vor ajunge ca să facă roade.

Așa și tu, frate, mai întâi trebuie să tai odraslele și ramurile păcatului, adică să iei o hotărâre neclintită, cu toată voința și inima ta, ca să nu mai faci păcatul altă dată și să te îndepărtezi de orice faptă și orice lucrare a lui, așa cum te îndepărtezi de pedeapsă și de moarte. Depărtarea de la păcat ți-o va pricinui rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, Care te păzește cu darul Său și-ți aduce aminte de moarte, de judecată și de osândă. Apoi, mărturisirea deasă a păcatelor tale și împărtășirea cu dumnezeieștilor Taine, dacă nu ai vreo împiedicare. Dar mai ales îți va ajuta ție la aceasta fuga de toate pricinile păcatului și, întâi de toate,

de vederile cele rele, de vorbirile și de prieteniiile cu cei cu care ai păcătuit. Mai pe scurt spus - fugi de toate pricinile care vătăma sufletul tău!

În al doilea rând, trebuie să tai nu numai ramurile păcatului, prin îndepărtarea de faptele lui, ci să-i scoți și rădăcinile. Iar rădăcinile păcatului sunt înclinările cele rele, împătimirile, deprinderile, obișnuințele, patimile și toate poftele păcatului, care rămân înrădăcinate în adâncul inimii tale și după ce nu mai lucrezi păcatul și te depărtezi de fapta cea rea. Pentru a smulge și dezrădăcina cu totul din inima ta aceste rele înclinări, împătimirii, deprinderi, obișnuințe și rădăcini ale păcatului trebuie să te nevoiești însă, frate. Pentru că, de nu le vei scoate, este primejdia ca ele să odrăslească din nou și să nască fapta păcatului, după cum zice marele Vasile: „Căci - după cum, dacă cineva ar voi să taie ramurile sadului, dar să lase rădăcina, nimic nu a făcut; căci, rămânând rădăcina, ramurile iarăși odrăslesc - la fel și unele păcate nu-și au începutul de la ele, ci răsar din altele; deci toată nevoia este ca cel ce voiește să se curețe de ele să scoată afară pricinile cele dintâi ale păcatelor” (Hotărâre pe scurt, 289). Vedem pe mulți din cei ce se pocăiesc că au tăiat ramurile păcatului, făcând deci lepădare desăvârșită de răutate, că au hotărât să nu mai lucreze păcatul cu fapta, dar, pentru că nu au scos și rădăcinile din inima lor, se pleacă iarăși să poftască păcatul și îl cugetă adeseori cu mintea lor. Ei sunt precum Israilitenii care au ieșit doar cu trupul din Egipt, iar cu sufletul și cu înclinarea inimii lor au rămas tot acolo, căci își aduceau aminte și pofteau cărnurile, usturoiul

și cepele Egiptului, zicând: *Cine ne va hrăni pe noi cu carne? Căci ne aducem aminte de peștele pe care îl mâncam în Egipt în dar, de castraveți și de pepeni, de ceapă, de praz și de usturoi* (Numeri 11, 4-5). Așa și aceștia, lasă păcătuirea cu trupul, dar nu-și lasă și înclinarea, aducerea aminte și pofta lor cea către păcat. Căci îi iartă pe vrăjmașii lor, și le pun metanie și nu se răzbună asupra lor, dar numai cu gura și cu chipul cel din afară, iar în inimă mai păstrează încă o oarecare patimă a pomenirii de rău și nu-i iubesc pe vrăjmașii lor desăvârșit. De aceea, când i se va întâmpla vrăjmașului său vreo nevoie rea, se bucură, iar de-l întâmpină pe el vreo norocire, se întristează. Și a hotărât să nu mai păcătuiască cu acea persoană cu care a păcătuit mai înainte, însă totdeauna are o aducere aminte către ea, o împătımire și o înclinare ascunsă, prin care, cu ochiul minții, și-o închipuie des și vorbește cu ea cu dulceață, și când e treaz și când doarme. De aceea, adeseori își întoarce ochii săi cei dinafară ca s-o vadă și iubește să vorbească cu ea când este de față, iar când lipsește, vorbește cu dragoste despre ea. Precum femeia lui Lot, care s-a despărțit de Sodoma cu trupul, dar nu și cu inima, și de aceea s-a întors s-o vadă. *Și s-a uitat femeia lui Lot înapoi, și s-a făcut stâlp de sare* (Facere 19, 26). Sau cum fac bolnavii care se depărtează de bucatele cele vătămătoare și nu le mănâncă, temându-se să nu moară, dar întreabă des de ele. Și, neputându-le mânca să-și împlinească pofta cu ele, le iau numai în mâini, răsfățându-se cu ele și mirosindu-le și îi socotesc foarte fericiți pe cei ce pot să le mănânce. (...) Iar păcătoșii, ca niște

nebuni și fără de minte, socotesc că este un lucru ușor a scăpa de păcat. Ei cred că a face un păcat sau o sută este același lucru. Dar nu-și dau seama, ticăloșii, că, cu fiecare păcat lucrat, își pun în primejdie din ce în ce mai mare mântuirea lor. Fiindcă mintea lor se orbește din ce în ce mai mult, iar inima lor se învârtosează; greutatea păcatelor crește mereu, iar ajutorul lui Dumnezeu lipsește ca să-i ajute; războiul diavolului se întărește din ce în ce mai mult asupra lor, iar puterile lor slăbesc, nemaiputând să-l biruiască pe vrăjmaș. Despre aceasta, cu înțelepciune a zis un Dascăl că păcătoșii care se pocăiesc, ieșiți de curând din starea de păcat și abia depărtați de la răutate, se aseamănă cu bolnavii care s-au sculat de curând din boală. Căci, deși nu sunt bolnavi, sunt galbeni și slăbiți; mănâncă, dar fără de gust; dorm, dar fără să se odihnească; râd, dar fără plăcere; umblă, dar mai mult se târăsc. Și, pe scurt, orice ar face, fac cu mare greutate și slăbiciune. Așa și păcătoșii care au lăsat de curând păcatul, de se întâmplă să facă vreun bine, îl fac, dar nu cu sânguința și râvna ce se cuvine, ci cu mare greutate, căci rămășițele și rădăcinile păcatului sunt încă în inima lor și nu s-au vindecat cu desăvârșire.

Dar rădăcinile și înclinările acestea rele cât și patimile păcatului ce au rămas în inima ta, frate, cum poți să le scoți? Știi că cei ce vor să scoată rădăcinile vreunui copac mare folosesc sape, cazmale, târnăcoape, securi și alte unelte. La fel și tu, ca să scoți rădăcinile cele rele ale păcatului, să folosești diferite unelte. Adică să folosești înfrânarea de la mâncare, de la somn, plecările de

genunchi, culcările pe jos și orice altă rea pătimire a trupului. Căci acestea nu numai că scot pământul ce este împrejurul rădăcinilor, mișcându-le și clătindu-le pe acestea, ci le și lovesc și le taie, lovind inima în care sunt sădite aceste rădăcini, după cum zice Avva Marcu Pustnicul: „Fără de zdrobirea inimii, este cu neputință a se izbăvi de răutate. Iar pe inimă o zdrobește înfrânarea din trei părți, adică a somnului, a pântecelui și a odihnei trupești”. Însă securea cea mai ascuțită și mai tăietoare decât toate, care poate tăia și scoate toate aceste rele rădăcini ale păcatului, este durerea inimii, despre care am zis mai sus, apoi zdrobirea și mâhnirea sufletului. Durerea în inimă ți-o va pricinui aducerea aminte și cugetarea la aceste fapte ale tale: 1. Că ai vătămat pe Dumnezeu și darurile Lui cu păcatele tale; 2. Că te-ai arătat nemulțumitor la atâtea nenumărate faceri de bine ce ți le-a făcut ție Dumnezeu; 3. Că ai făcut o mare nedreptate și ai defăimat răscumpărarea ce ți-a făcut-o ție Fiul lui Dumnezeu cu atâtea pătimiri și cu Însuși Sângele Său; 4. Că te-ai vătămat pe tine însuși, și vremelnic și veșnic, cu păcatele ce le-ai făcut; 5. Că ai pierdut pe Dumnezeu și darul cel dumnezeiesc al înfierii și al dreptății pe care-l aveai; 6. Că te-ai lipsit de fericirea cea veșnică a Raiului; 7. Că te-ai pedepsit cu o osândă și pedeapsă veșnică din pricina păcatelor tale.

Iar durerea aceasta se cuvine să fie atât de mare, atât de lucrătoare și de desăvârșită, după cum este durerea unei femei care și-a pierdut unicul ei fiu, sau pe bărbatul cel iubit. Sau ca durerea unui cuțit sau a unui ac mare, sau a unui spin ce ți-ar

vătăma piciorul tău. Despre care zice David: „întorsu-m-am spre chinuire, când s-a înfipt mie ghimpele”. Această durere și scârbă să apese neîncetat inima ta ca într-un clește și, zdrobind-o, s-o facă să scoată când lacrimi, când suspine. Avva Isaac Sirul a zis că „pocăința este inima zdrobită și smerită” și că „pocăința este să le părăsești pe cele de mai înainte și să te scârbești pentru ele”. Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: „Pocăința este necăjire tare a pântecelui și lovire a sufletului spre simțire puternică”.

Această durere și scârbă a inimii se cuvine să fie de-a pururea, după cum de-a pururea este și pocăința. Pentru aceasta și tu, frate, se cuvine să ai acest fel de durere în inima ta. Căci, dacă ai această durere, atunci ai și pocăința. Dar îndată ce ea va lipsi din inima ta, numaidecât și tu vei fi lipsit de pocăință, după cum zice Gheorghe Coresi, împreună cu ceilalți Cuvântători de Dumnezeu. De aceea a zis dumnezeiescul Isaac Sirul: „Nici una din faptele cele bune nu este mai înaltă decât pocăința. Căci lucrarea ei nu poate să se sfârșească vreodată” (Cuvântul 557)⁴.

(...) Deci, frate, dacă ai această durere lucrătoare în inimă, după cum am zis mai înainte, să știi că ea va pricinui în sufletul tău multe bunătăți. Îți va aduna mintea în inimă, nelăsând-o să-și aducă aminte de dulcele păcatelor. Căci, din fire, în care parte a trupului se simte durerea, acolo aleargă și mintea. Iar această durere va face ca inima ta să verse otrava și undița păcatului ce a băut-o; o va înmuia și o va smeri și, puțin câte puțin, o va slobozi de patimi și de înclinările spre păcat. (...)

Această durere a inimii te va face să schimbi și bucatele, și băuturile, și hainele, și somnul și toată petrecerea ce o aveai înainte de a păcătui. Așa se cuvine să viețuiască cei ce se pocăiesc, adică în smerenie, în plâns, în rugăciune și în sărăcie. Întâi, că bolnavii nu duc aceeași viață ca și cei sănătoși, după cum zice Sfântul Grigorie de Nyssa: „Nu trebuie cel ce este bolnav să ducă aceeași viață după cum o duc cei sănătoși. Că alta este petrecerea bolnavului și alta a celui sănătos. Acestea, la cel bolnav cu trupul. Iar cel ce se află rău cu sufletul, ocolind pe Doctorul cel fără de trup și mărturisindu-se și arătându-și neputința cu fățarnicie, lasă să se nască și să se facă patima cumplită și să alunece spre mare greutate. Ci înțelepțește-te și cunoaște-te pe tine!” Și iarăși: „Iar făgăduința noastră cere pocăință, dar faptele nu arată nici o osteneală. Căci avem aceeași petrecere a vieții ca și mai înainte de păcat. Veselia este aceeași, haina la fel, mâncăm la masă cu îndestulare, somnul - lung și dezlegat în sațiu, iar îndeletniciri și griji avem unele peste altele, pricinuind sufletului uitare de a sa purtare de grijă. Și numai numele pocăinței îl scriem deasupra, neroditor și nelucrător.”

În al doilea rând, cei ce sunt sub canon pentru păcat de moarte, nu se cuvine să se bucure și să aibă aceeași petrecere și viață ușoară ca și ceilalți oameni, care nu sunt sub canon, după cum zice Proorocul Osea: *Nu te bucura, Israile, și nu sălta de bucurie ca pășunul, că ai desfrânat de la Dumnezeuul tău* (Osea 9, 1). La fel zice și Sfântul Ioan Scărarul: „Alta este înfrânarea ce se potrivește celor nevinovați și alta a celor vinovați.

Cei dintâi au ca semn mișcarea trupului, cei de al doilea, lupta până la moarte și până la sfârșit împotriva lui, cu neîmpăcare și fără îndurare” (Cuvântul 14). Și, în cele din urmă această durere te va face pe tine să fii monah, sau cel puțin să petreci viață monahicească fiind în lume.

Iar această durere și mâhnire nu este așa de amară încât să aducă deznădejde. (Că mâhnirea care aduce deznădejde se cuvine să o lepădăm, căci este de la cel viclean. Ci este dulce și făcătoare de veselie duhovnicească, căci este amestecată cu nădejdea mântuirii, cu umilința cea prea-dulce, cu lacrimile și cu ușurarea conștiinței). (...)

Acum învață și cum se cuvine să sădești în inima ta pomii cei domestici și aducători de roade, în locul celor sălbatici de mai înainte. Adică, în loc de răutăți să sădești faptele cele bune; în loc de mândrie, smerenie; în loc de lăcomia pântecelui, înfrânarea; în loc de iubirea de argint, milostenia; în loc de asprime, blândețea; în loc de patimile cele trupești, fecioria și întreaga înțelepciune; în loc de nedreptate și răpire, dreptatea și darea din cele ale tale; în loc de zavistie și urăciune, dragostea de frați; și în loc de călcarea poruncilor lui Dumnezeu de mai înainte, lucrarea și păzirea acestora. Căci nu este de ajuns frate, spre câștigarea pocăinței celei adevărate și pentru mântuirea ta, să scoți din inima ta numai rădăcinile păcatului și apoi să lași locul liber, ci trebuie să sădești în inima ta sadurile și pomii faptelor bune. Fiindcă, de vei lăsa inima ta goală, vor răsări iarăși în ea mărăcinii și pomii cei sălbatici, adică păcatele și patimile. Pentru aceea te sfătuiește pe tine Sfântul

Duh, prin David, scriitorul de psalmi, să fugi de cele rele și să faci cele bune. *Ferește-te de rău și fă binele* (Psalmi 33, 13)⁵.

În al patrulea rând și cel mai de pe urmă, după ce ai sădit faptele cele bune în inima ta, se cuvine să le păzești cât poți, până ce vor prinde rădăcini, adică până ce se vor face, prin obișnuință, deprindere în tine, după cum mai înainte s-au făcut în tine deprindere păcatele și patimile și până ce vor înflori și vor face rod de mântuire, și de pocăință adevărată și de iertare a păcatelor tale. Căci, de nu le vei păzi și îngriji, semănătorul neghinelor, diavolul, vine în timpul când tu dormi și ești fără de grijă și le dezrădăcinează, sădind iarăși neghinele și răutățile lui, după pilda Evangheliei, ce zice: *Asemenea este Împărăția Cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa. Dar, pe când oamenii dormeau, a venit vrăjmașul lui, și a semănat neghine printre grâu și s-a dus* (Matei 13, 24-25). Și, de nu vei păzi faptele bune cu sârguință, se întorc iarăși patimile în inima ta. Pentru aceea, Părinții au numit patimile „iubitoare de întoarcere”. Iar întorcându-se și aflând locul inimii bine împodobit și lucrat, se înrădăcinează mai adânc decât înainte, și așa „cele mai de pe urmă ale tale se fac mai rele decât cele dintâi”, după cum a zis Domnul. Care lucru să nu ți se întâmple ție, iubitu!e, niciodată! (...)

Iertarea adevărată și desăvârșită a păcatelor are patru trepte, una mai înaltă decât cealaltă.

Prima treaptă este a urî păcatul din inimă, când îți aduci aminte de el, pentru frica ce încă o ai de a nu cădea iarăși în el, de a nu te îndulci de

el și de a nu te pleca iarăși spre el. A doua treaptă, mai înaltă decât aceasta, este a-ți aduce aminte de păcatele tale fără patimă, fără dulceață, fără întristare sau urâciune. A treia treaptă, și mai înaltă, este când omul își aduce aminte de păcatele lui, și se bucură și slăvește pe Dumnezeu pentru mulțimea faptelor bune ce le-a câștigat prin darul cel dumnezeiesc și prin pocăință. Iar a patra treaptă și cea mai de sus este a scoate cu totul din inimă înțelegerile cele pătimase ale păcatului și a le uita într-atâta, încât să nu mai poată păcatul năpădi asupra ta. (...)

Vezi, frate, cum se câștigă pocăința cea adevărată? Vezi cu ce osteneli și sudori se dobândește adevărata iertare a păcatelor?⁶ Deci cum zici tu: „Să păcătuiesc, și apoi mă voi mărturisi și mă voi pocăi”? - ca și cum adevărata pocăință ar fi un lucru cam ușor. De aceea, ia seama de acum înainte, pentru dragostea lui Dumnezeu, și - când te va îndemna pe tine diavolul să cazi în vreun păcat, în loc să-ți înlesnești căderea zicând: „Mă voi mărturisi, mă voi pocăi!” - pune sufletul tău în această cetate cu zid nebiruit și zi-i: „Cine știe de mă voi mărturisi bine? Cine știe dacă nu cumva acest păcat pe care cuget să-l fac nu este cel de pe urmă pe care-l va suferi Dumnezeu, și va tăia funia răbdării Sale și mă va lăsa să cad în pierzare? Cine știe dacă Dumnezeu, după ce voi păcătui, îmi va mai da darul pocăinței celei adevărate, pe care nu l-a dat altor păcătoși, precum mi-a dat mie, și care acum se ard în iad? Cine știe dacă nu cumva, obișnuindu-mă să nu mă tem de Dumnezeu, nu voi aluneca puțin câte puțin în viață defăimată și

în cele din urmă în deznădejde?" *Inima celui priceput va cugeta pilda* (Isus Sirah 3, 28).

Și tu, de vei fi priceput și înțelept cu inima, nu vei arunca, iubitule, mântuirea ta într-o primejdie atât de arătată cum este aceasta. Adică a zice și a nădăjdui într-o mărturisire fără de roadă și într-o pocăință mincinoasă. Tu, în loc să legi nădejdea ta de-o funie puternică, pentru ca să te mântuiești, o legi de un fir de ață putred și, îndată ce se va rupe, te vei afunda în noianul de foc veșnic și nemărginit. Iar funia cea puternică înseamnă a te depărta de fapta păcatului, a te lupta să dezrădăcinezi din inima ta, cu durerea cea lucrătoare, înclinările cele rele și să câștigi pocăința cea adevărată și iertarea păcatelor tale, cu lucrarea faptelor bune și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Iar a nu se depărta cineva de păcate este ca și cum ar înghiți fără de frică otravă neamestecată, nădăjduind că peste o vreme o va da afară din nou. Dar acest lucru dovedește că cel ce face astfel este un nebun care de bună voie își face un rău nemărginit, căci crede că este la sine ceea ce este numai în mâna lui Dumnezeu, adică hotărârea că în cutare vreme se va pocăi. Și este sigur de ajutorul lui Dumnezeu că se va pocăi după vrednicie. Ca și cum Dumnezeu ar fi prieten al păcătoșilor, iar nu vrăjmaș neîmpăcat al lor și grabnic în a le răsplăti, Care urăște cu covârșire orice păcat.

Să nu te amăgească pe tine, frate, tâlcuirea Părinților care au hotărât: „Ai căzut? Scoală-te!” adică de câte ori vei cădea, scoală-te și te vei mântui. Oare aceasta este pocăința, a cădea și iarăși a te scula, a te scula și iarăși a cădea? Rea și

amăgitoare este înțelegerea aceasta ce o faci tu la zicerea Părinților, căci Părinții au zis aceasta ca să scoată din oameni frica deznădejdii, și nu ca să-i facă pe ei să păcătuiască cu nădejdea mărturisirii și a pocăinței. Nicidecum! Căci zice Sfântul Isaac Sirul: „Bărbăția pe care au pus-o Părinții în dumnezeieștile Scripturi pentru pocăință nu se cuvine nouă să o luăm spre ajutor la a păcătui. Căci ele ni s-au dat ca, liberându-ne simțirea de frica deznădejdii, să avem nădejde prin pocăință” (Cuvântul 70). Apoi, Părinții au zis: „Ai căzut? Scoală-te! Ai căzut? Ridică-te!” Deci n-au zis: Ridică-te și cazi! - după cum sucit înțelegi tu. Căci mult se deosebește una de alta, pentru că a cădea cineva, și apoi a se scula și apoi, după ce se scoală, iarăși să cadă, aceasta nu este și nici nu se numește pocăință, după cum zici tu, ci este și se numește de Sfântul Apostol Petru câine ce se întoarce la vărsătura sa și porc ce se tăvălește iarăși în murdăria lui cea de mai înainte (2 Petru 2, 22). Iar înțelesul drept al zicerii: „Ai căzut? Scoală-te!” este acesta: de cade cineva în păcat, se cuvine să se depărteze de el cu toate puterile sale, ca să nu mai cadă în el. Dar, dacă din neputința firii lui, și nu cu voia lui, s-ar întâmpla să cadă iarăși, se cuvine să nu se deznădăjduiască, ci îndată să se scoale, să se mărturisească și să se pocăiască, fără a pierde vremea. Fiindcă - după Sfântul Ioan Scăraru - „a îngerilor este a nu cădea, fiindcă nici nu pot. Iar a oamenilor este a cădea și degrabă a se scula, de câte ori s-ar întâmpla aceasta” (Cuvântul 4).

Pentru aceasta, și tu, frate, deși ai căzut în neputință, să nu zici: Eu acum am căzut, de aceea

să mai cad și să mai lucrez și alte păcate, fiindcă și așa sunt întinat. Și pe urmă mă voi mărturisi și mă voi pocăi pentru toate, făcând depărtare de păcate! Nu, frate, pentru Domnul, să nu ascuți gândul acesta, căci este al diavolului, care caută pierzarea ta. Ci, îndată ce vei păcătui o dată, să nu înmulțești păcatul, nici să nu-ți placă să te tăvălești în tină, căci zice Isus Sirah: *Nu întârzia a te întoarce la Domnul și nu amâna pocăința de la o zi la alta!* (Isus Sirah 5, 8), ci scoală-te și du-te la duhovnic și te mărturisește! Căci, cu cât rana este mai proaspătă, cu atât se va vindeca mai ușor; iar cu cât se învechește, cu atât mai greu se tămăduiește, după cum zice la Scară: „Căci, dacă rana este încă proaspătă și caldă, din fire este ușor de vindecat. Iar cele vechi, fiindcă sunt neîngrijite și părăsite, sunt cu anevoie de vindecat” (Cuvântul 6). Iar de nu vei avea timp potrivit să te mărturisești la duhovnic, pocăiește-te înaintea lui Dumnezeu, fără să amâni pocăința până atunci când te vei mărturisi. Caută să te împaci cu Dumnezeu prin durere, zdrobire și pocăință, după puterea ta. Și nici într-o noapte să nu te culci până ce nu vei cădea înaintea lui Dumnezeu, pocăindu-te, până când vei merge să te mărturisești duhovnicului. Căci a sta o singură clipă în păcat de moarte este o îndrăzneală nemaiauzită, fiind în primejdie de moarte, atârând de un fir, care este această viață, deasupra adâncului tuturor răutăților, care este iadul. Și, vai! Tu, ticălosule, nu stai numai o clipă în păcate de moarte, ci luni și ani. Iar ca să ieși dintr-o prăpastie ca aceasta, aștepti ziua Învierii, sau a Sfinților Apostoli, sau a Nașterii lui Hristos,

ca să te mărturisești și să te pocăiești. Și joci, râzi și dormi fără grijă, ca și cum ai fi vătămat un lucru nesimțitor, ce nu simte vătămarea pe care i-o faci și nu-ți poate răsplăti, iar nu sufletul tău cel cuvântător și fără de moarte. Dar ascultă această pildă înfricoșătoare. Un tânăr a fost legat cu inima cu legăturile dragostei de o desfrânată. Și, fiind muștrat foarte aspru de părinții lui, de rude și de duhovnic, a hotărât să rupă aceste legături și să se izbăvească de acest păcat cu o mărturisire amănunțită a tuturor păcatelor lui. Și le-a scris pe toate pe o hârtie. Dar, la cercetarea pe care a făcut-o păcatelor lui, n-a adus și cuviincioasa durere și zdrobire în inima sa, după cum se cuvine să facă cei ce-și aduc aminte de păcatele lor și se pregătesc a le mărturisi. Și atâta de puțină durere a pus, încât, mergând să se mărturisească, a trecut pe la poarta acelei desfrânate și, intrând înăuntru, a hotărât să cadă iarăși în păcat. Și, lângă cele vechi, a mai adăugat unul, cu nădejdea că pe urmă le va mărturisi pe toate. Dar ce-a urmat? Fiind stăpânit de gândul diavolesc, de a cădea în desfrânare, iată că a mai sosit un tânăr, iubitul aceleiași desfrânate, care, văzându-l pe acesta acolo, s-a mâniat și l-a omorât dintr-o singură lovitură. Și, luând oamenii de acolo trupul lui ca să-l îngroape, au aflat la el hârtia în care își avea scrise păcatele, ca să le mărturisească la duhovnic. O, moarte vrednică de jale! O, nădejde mincinoasă! O, gând amăgitor al acestui tânăr nenorocit! (...)

Zice Sfântul Marcu: „Lucrul pocăinței se țese din aceste trei fapte bune: din a-ți veghea gândurile, a te ruga neîncetat și a suferi scârbele

ce vin asupra ta". Și iarăși: „Toată durerea să ți se facă ție învățător de bună voie și spre aducere aminte. Și nu-ți va lipsi ție pricină către pocăință". Iar în alt loc: „Suferind toată scârba ce vine fără voia ta, cuget-o și vei afla în ea surpare a păcatului!" Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: „Semnul pocăinței celei cu deamănuntul și adevărate este a ne socoti pe noi vrednici de toate necazurile cele văzute și nevăzute care ni se întâmplă nouă, și încă de mai multe" (Cuvântul 5). Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice: „Cel ce se socotește pe sine vinovat se dă pe sine doctoriilor celor mai lucrătoare ale pocăinței, și așteaptă totdeauna orice scârbă și primește toată ispita ca potrivită și cuvenită lui. Și se bucură, fiindcă, după ce a căzut, a câștigat curăția sufletului. Și o face pe aceasta pricină de cerere dureroasă și covârșitoare către Dumnezeu; și nu lasă numai nepomenirea de rău nealungată, ci le și mulțumește celor ce-l ispitesc și se roagă ca pentru unii ce i-au făcut bine. Pentru care el ia nu numai iertare de cele ce a păcătuit, după făgăduință, ci dobândește și Împărăția Cerurilor și dumnezeiasca binecuvântare". Iar cel ce nu iubește a se pocăi și a-și tămădui rănilor păcatelor lui nu suferă cu mulțumire scârbele ce-i vin, ci se tulbură, și cârtește și caută răzbunare. Și să știe unul ca acesta că nici nu se pocăiește cu adevărat, nici nu-și tămăduiește păcatele lui, lucru pe care îl adevărește tot Sfântul Marcu, zicând: „Fiindcă, fără cele trei fapte bune zise mai înainte, nu se poate săvârși lucrul pocăinței". Și, în alt loc: „Când sufletul păcătos nu primește scârbele ce vin asupra lui, atunci îngerii

zic către el: Doctorit-am Babilonul, și nu s-a tămăduit (scolie la Cuvântul 5 din Scară)".

Toți strigăm către Dumnezeu: „Doamne, miluiește!" și: „Stăpâne, iartă-ne nouă fărădelegile noastre!", dar, când Dumnezeu ne trimite mila Sa și iertarea păcatelor noastre, noi le alungăm de la noi. Cum anume? Iată cum: când vine asupra noastră vreo scârbă sau ispită, cu care Dumnezeu vrea să ne dea mila Sa și iertarea păcatelor noastre, noi n-o primim și nu suferim cu bucurie acea scârbă, sau ispită, ci ne tulburăm și ne necăjim. De aceea, suntem datori ca, pe lângă durerile și ostenelele cele de voie și fără de silă ale pocăinței noastre, să suferim și durerile cele fără de voie și de silă ce ne vin nouă din afară; căci cele de voie, fiind mai ușoare, se binecuvântează de cele fără de voie, care sunt mai grele, după cum zice Sfântul Grigorie al Tesalonicului: „Prin răbdarea durerilor celor de voie și fără de voie, orice nevoitor se face desăvârșit. Dar, fără primirea și suferirea durerilor celor fără de voie ce vin asupra noastră, nici cele lucrate de voie nu vor dobândi dumnezeiasca binecuvântare" (Cuvânt către Xenia). (...)

Să lăsăm întâlnirile unora cu alții și vorbirile împreună, căci ele alungă de la noi pocăința, după Sfântul Isaac, care zice: „Pocăința împreună cu vorbirile este vas găurit" (Cuvântul 58). Să iubim liniștea și fuga de oameni, fiindcă ele ajută foarte mult la câștigarea pocăinței, după cum zice același Sfânt Isaac: „De iubești pocăința, iubește și liniștea. Și, dacă cineva ar grăi împotriva despre acestea, să nu te cerți cu el" (Cuvântul 34). La acestea se adaugă și porunca pe care a dat-o

Dumnezeu lui Cain după ce a păcătuit, căci i-a zis: *Ai păcătuit! Taci!* (Facere 4, 7), adică: Cunoaște ce ai lucrat întru tine și, după cunoștința dobândită, pocăiește-te pentru cele ce ai păcătuit! Iar în înainte-cuvântarea Cuvântului pentru tăcere și liniște al Sfântului Isaac Sirul, tot așa se tâlcuiește, și se mai adaugă: „Cel care nu a putut să se liniștească și nici să se pocăiască nu a putut cunoaște ce este pocăința”. Iar de nu putem să ne liniștim (mai mult), cel puțin să avem negreșit unul sau două ceasuri rânduite pentru aceasta, mai ales seara. Și atunci, retrăgându-ne într-un loc deosebit și liniștit și adâncindu-ne simțirile și mintea în inimă, să ne aducem aminte de toate păcatele noastre - atât de cele trecute, pe care le-am lucrat cu fapta, cu cuvântul sau cu învoirea gândurilor, cât și de păcatele pe care le-am făcut în ziua aceea - și să ne pocăim cu amar, cu întristare și cu durerea inimii noastre, cerând iertare de la Dumnezeu. Pentru că Duhul Sfânt ne poruncește să facem așa, după cum zice Proorocul David: *De cele ce ziceți în inimile voastre, în așternuturile voastre vă căiți!* (Psalmi 4, 4). Tot așa a zis și Însuși Hristos tainic întru Duhul, slugii Sale, Sfântului Simeon Noul Teolog: „Socotește să nu faci nimic dintre acelea ce te lipsesc pe tine de bunătățile acestea pe care te-ai învrednicit a le dobândi. Iar de vei și greși cândva, pentru aducerea aminte de smerenie, îngrijește-te a nu lăsa pocăința. Căci pocăința împreună cu iubirea Mea de oameni, pierd și păcatele cele trecute, și cele de față”. Să nu lăsăm să treacă nici o zi fără să facem mântuitoarea cugetare și această lucrare dumnezeiască. Căci

zice Sfântul Ioan Scărarul: „Nu te amăgi, lucrătorule fără de minte, că poți înlocui timpul (pierdut) cu alt timp. Căci nu va ajunge ziua să împlinești datoria față de Stăpânul” (Cuvântul 6). Iar marele Vasile zice: „De greșală nu fi nebăgător de seamă, măcar de ar fi mai mică decât bôldul. Ci sârguiește-te mai vârtos către întoarcere prin pocăință. Pocăința este mântuire, iar neînțelegera ei este moarte” (Cuvânt pustnicesc pentru lepădarea de lume).

Dar de ce să grăiesc multe? Dumnezeu, iubirii mei, nu ne va învinui și osândi în ziua morții și a judecății că nu am teologhisit, sau că nu am făcut minuni, sau că nu am ajuns mai înainte văzători. Nu! - ci fiindcă nu ne-am pocăit și nu ne-am întristat de păcatele noastre. Iar aceasta ne-o spune Sfântul Ioan Scărarul: „Nu vom fi învinuiți, o prieteni! nu vom fi învinuiți, la ieșirea sufletului, că nu am făcut minuni, nici că nu am teologhisit, nici că nu ne-am făcut înainte-văzători. Ci vom da seamă negreșit lui Dumnezeu pentru că n-am plâns neconținut” (Cuvântul 7). Pentru aceasta noi, păcătoșii, suntem datori ca în fiecare zi (ca să nu zic în fiecare ceas) să ne cercetăm pe noi înșine de ne aflăm în pocăința cea adevărată. Și dacă, să zicem, în ziua aceea am făcut fapte bune, cu ajutorul lui Iisus Hristos, așa se cuvine să ne aducem aminte de fapta cea bună a pocăinței și niciodată, niciodată să n-o uităm. Iar ziua în care nu ne vom pocăi și nu ne vom întrista pentru păcatele noastre să o socotim pierdută, cu toate că poate am lucrat alte bunătăți în ea. De aceea zice Sfântul Ioan: „Cel ce se pocăiește întru

adevăr să ia aminte de sine, iar ziua aceea în care nu a plâns să o socotească pierdută, deși poate a făcut în ea alte bunătăți" (Cuvântul 5).

Pun sfârșit și zic, cu Sfântul Simeon Noul Teolog, că este de neapărată trebuință ca noi toți să ne tămăduim de patimi și de rănilile păcatelor și apoi să păzim toate poruncile Domnului și să lucrăm toată fapta bună. Și, deși nu vom ajunge să împlinim toate poruncile Domnului și toate faptele bune, cel puțin este de neapărată nevoie să ne aflăm sănătoși, întregi, din partea rănilor și neputințelor păcatelor, prin porunca și fapta bună a pocăinței. Și, de vom muri sănătoși, vindecați de patimi și de păcat prin pocăință, ne vom duce în Împărăția Cerurilor. Iar dacă vom muri nevindecați, neputincioși, urâți și nepocăiți, ne vom duce în iad. Fiindcă Împărăția Cerurilor nu este pentru păcătoșii cei bolnavi, care nu s-au pocăit, ci este lăcaș și palat, care primește pe cei ce s-au îndreptat prin pocăință, adică pe bine-cinstitorii cei vrednici și drepti. De aceea, cei păcătoși, ca și mine, să strigăm totdeauna către Dumnezeu cu acele rugăciuni obștești ale Bisericii noastre Ortodoxe: „Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău! Și pe noi ne primește întru pocăință și mărturisire, ca un bun și iubitor de oameni!” Amin!

Bibliografie: Sfântul Nicodim Aghioritul, *Cuvânt pentru pocăință*, Ed. Credința strămoșească, 1999.

CUVÂNTUL SFÂNTULUI DIMITRIE AL ROSTOVULUI DESPRE ADEVĂRATA POCĂINȚĂ

În ce constă adevărata pocăință

Adevărata pocăință constă nu numai în a-ți mărturisi sincer păcatele tale părintelui duhovnic, ci și în a nu te mai întoarce la ele. Și nu numai să nu te întorci la păcate, dar să și plângi cu inima zdrobită pentru acelea pe care le-ai făcut înainte; și nu numai să plângi pentru ele, dar să le și îndrepti prin nevoințele pocăinței, nevoințe care nu numai că ar fi pe măsura păcatelor făcute de noi, dar le-ar și întrece pe acestea. Deșartă este pocăința celui care vrea ca printr-o înfrânare de scurtă vreme de la mâncare și printr-un post de o zi să acopere îmbuibarea și beția lui repetată! Nefolositoare este și pocăința aceluia care crede că printr-o omorâre de scurtă durată a trupului își poate curăța păcatele grele, de moarte, săvârșite timp de mulți ani! Nedreaptă este și pocăința celui care nădăjduiește ca prin câteva suspine și câteva bătăi în piept să îndrepte multele lui nedreptăți! Îndoielnică este iertarea păcatelor celui care gândește că prin lacrimi puține, fără ostenele și nevoințele specifice adevăratei pocăințe, își poate spăla multele lui fărădelegi și necurății, și astfel să se izbăvească de chinurile veșnice!

Multe lacrimi au vărsat ninivitenii și mare le-a fost pocăința: și toți, de la cel mai mic până la cel mai mare, s-au îmbrăcat în sac, au hotărât să țină post nu numai oamenii, ci și vitele, și s-au îndreptat către Dumnezeu în rugăciune de pocă-

ință. Cu toate acestea, nu erau pe deplin convinși că vor fi izbăviți de pieirea care îi amenința, căci spuneau: *Poate că Dumnezeu Se va întoarce și Se va milostivi și va ține în loc iuțimea mâniei Lui ca să nu pierim!* (Iona 3, 9). Și dacă ei, după o asemenea pocăință, tot nu erau convinși că Dumnezeu îi va milui și le va ierta păcatele, atunci cum poate fi convins acela care crede că printr-o pocăință scurtă și câteva lacrimi se va curăți de păcatele lui multe și grele? S-ar putea spune: „Ninivitenii erau păgâni, ei nu știau ce spune Scriptura: *Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalmi 50, 18); *Aproape este Domnul de cei umiliți la inimă și pe cei smeriți cu duhul îi va mântui* (Psalmi 33, 17); *Zis-am: Mărturisii-voi fărădelegea mea Domnului; și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu* (Psalmi 31, 6). Iar noi, credincioșii, nădăduim că și puținele lacrimi, îmbinate cu mărturisirea păcatelor, pot primi de la Domnul iertarea lor”. La aceasta îți voi răspunde: desigur, pot, însă numai la aceia care se află la sfârșitul vieții lor și cărora nu le-a mai rămas timp pentru plângerea păcatelor și pentru nevoințe. Pe aceștia Domnul îi va milui chiar și numai pentru zdrobirea inimii. Ca exemplu îl avem pe tâlharul de pe cruce. Dar de la omul sănătos, care are timp pentru pocăință, Dumnezeu cere multe lacrimi, multe osteneli și nevoințe, până când aceste nevoințe ale pocăinței vor fi pe măsura sau, mai bine zis, vor întrece păcatele săvârșite înainte.

Iată ce trebuie să mai spunem despre lacrimi: există oameni care uneori au inima înduioșată și plâng pentru păcatele lor, dar tot nu încetează să păcătuiască; ce folos au de aceste lacrimi dacă

oamenii nu își îndreaptă viața lor? Unii chiar își mărturisesc păcatele lor cu lacrimi, dar apoi se întorc iarăși la aceleași păcate; ce folos au ei de la lacrimile vărsate când, după aceea, se afundă iarăși cu atâta plăcere în păcatul dinainte? Așadar nu sunt de ajuns numai înduioșarea și zdrobirea inimii pentru puțină vreme, fără pocăință adevărată, căci pocăința cea adevărată constă nu numai în faptul de a regreta și a plânge pentru păcate, ci și în faptul de a nu te mai întoarce la ele, iar pentru acele păcate care sunt deja săvârșite, trebuie să săvârșești nevoințele pocăinței.

Apostolul Pavel spune că Esau deși cu lacrimi a căutat n-a mai avut cum să schimbe hotărârea (Evrei 12, 17). De ce nu au fost primite de către Dumnezeu lacrimile acestui păcătos, de ce nu au curățit ele păcatele lui? Sfântul Ioan Gură de Aur răspunde la această întrebare astfel: „El n-a mai avut cum să schimbe hotărârea, pentru că nu s-a arătat el însuși vrednic de pocăință”.

Un altul poate spune: „Apostolul Petru a plâns puțin și a primit iertarea păcatului său; așa și mie mi se vor ierta păcatele, fără să am osteneli îndelungate de pocăință, dacă voi plânge măcar un ceas înaintea Domnului”. Acestuia îi va răspunde în locul meu însuși ucenicul Apostolului Petru, Sfântul Clement. El spune că Sfântul Petru în fiecare noapte, auzind cântarea cocoșului, își amintea imediat lepădarea lui de Hristos, se ridica din patul său și cădea la pământ, plângând cu amar și vărsând multe lacrimi și așa a făcut în tot timpul vieții lui. Iar istoricul bisericesc Nichifor adaugă faptul că ochii Sfântului Apostol, din pricina

plânsului zilnic, erau întotdeauna roșii și parcă însângerați. Iată care a fost pocăința lui Petru! Dar tu, care nădăduiești să-ți plângi toate păcatele tale într-un ceas, poți să plângi cu atâta amar, cum a plâns Petru? Poți să te tânguiești în fiecare noapte așa cum s-a tânguit el? Ești în stare să săvârșești acele osteneli și nevoințe pe care le-a săvârșit Sfântul Petru, de dragul Domnului său, pentru lepădarea sa, chiar până la răstignirea cu capul în jos pe cruce?

Așadar nu te încrede în puțină zdrobire a inimii tale și nu-ți pune nădejdea în firava ta osteneală și în scurta ta nevoie: fă înaintea Domnului pocăință pe măsura păcatelor tale mari și chiar mai mare decât ele, cu multe lacrimi, și abia atunci o, păcătosule, să aștepti milă de la El! Apostolul spune: *Căci precum ați făcut mădulele voastre roabe necurăției și fărădelegii, spre fărădelege, tot așa faceți acum mădulele voastre roabele dreptății, spre sfînire* (Romani 6, 19). Iar Sfântul Grigorie Dialogul spune: „Pocăința se cunoaște după roade, nu după rădăcină sau frunze: Domnul l-a blestemat pe smochinul care avea numai frunze, însă era neroditor; tot așa nu primește nici simpla mărturisire a păcatelor fără rod - omorârea trupului (ca o nevoie a pocăinței)”. Luați aminte la aceste cuvinte: rădăcina pocăinței este buna intenție de a mărturisi păcatele, frunzele sunt însăși mărturisirea păcatelor către Dumnezeu înaintea părintelui duhovnic și făgăduința de îndreptare, iar roadele pocăinței sunt viața virtuoasă și ostenelile căinței. După aceste roade se și cunoaște adevărata pocăință. Întărește buna ta intenție să fie ca o rădăcină; înmulțește cuvintele mărturisirii păca-

telor tale spre a fi ca frunzele în copac; însă dacă, după aceea, nu vei aduce roade vrednice de pocăință, dacă nu îți vei îndrepta viața ta și nu vei înlocui păcatele tale cu virtuțile opuse lor, atunci vei fi un pom nevrednic de binecuvântarea lui Dumnezeu și mai mult decât aceasta: teme-te de blestemul lui Dumnezeu!

În Sfânta Scriptură citim despre doi păcătoși care s-au căit deopotrivă pentru păcatele lor și le-au mărturisit înaintea lui Dumnezeu. Aceștia au fost Saul și David. Însă nu au primit amândoi iertare de la Dumnezeu. Saul a spus: *Am păcătuit călcând porunca Domnului* (1 Regi 15, 24). David a spus: „Am păcătuit înaintea Domnului meu”. Însă David a primit iertare și s-a mântuit, iar Saul nu s-a învrednicit de iertare și a pierit în mânia Domnului. De ce s-a întâmplat așa? Oare Domnul a judecat nedrept pe cei doi păcătoși care I s-au spovedit, pe unul miluindu-l, iar pe celălalt respingându-l? Nu! *Credincios este Domnul întru cuvintele Sale și cuvios întru toate lucrurile Sale* (Psalmi 144, 13). Vinovat este însuși păcătosul neiertat, adică Saul: în cuvinte el și-a mărturisit păcatul lui, însă nu a făcut pocăință adevărată și nu s-a îndreptat, deși avea timp destul pentru acestea. Iar David, după mărturisirea păcatului său, cât s-a nevoit în pocăință! În fiecare noapte uda patul cu lacrimile lui, se deștepta la miezul nopții, mânca cenușă în loc de pâine și băutura lui o amesteca cu plânsul; se istovise din pricina postului, își omora trupul și se smerea înaintea Domnului, îmbrăcându-se în sac și având capul presărat cu cenușă. Și pentru aceste osteneli ale pocăinței nu numai că a primit

iertarea păcatului său, dar a devenit și alesul cel iubit al lui Dumnezeu. Iar Saul, care și-a spovedit numai cu gura păcatul său și nu s-a ostenit să facă pocăință, a rămas pe veci neiertat...

Așadar, nimeni să nu nădăjduiască să se curățească de păcatele sale mari numai prin spovedanie și puțină zdrobire a inimii, fără ostenele și nevoințele specifice adevăratei pocăințe dacă, având vreme să-și îndrepte viața, se lenevește să împlinească acest lucru cu fapta. Mai bine să îl urmărim pe David care spune: *Că fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi îngriji pentru păcatul meu* (Psalmi 37, 18). Vedeți, el nu se mulțumește numai cu mărturisirea fărădelegii lui, ci se îngrijește să o și îndrepte: voi mărturisi - spune el - păcatul meu și mă voi osteni să-l îndrept. Căci ce folos este în a deschide rana și a nu pune pe ea plasturele care trebuie? Ce folos este în a-ți mărturisi păcatele, iar apoi în a nu săvârși ostenele pocăinței pentru ele și a nu-ți îndrepta viața? (...)

Bibliografie: Sfântul Dimitrie al Rostovului, *Viața și Omiliile*, Ed. Bunavestire, Galați, 2003.

CUVÂNTUL SFÂNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA CU VREDNICIE ȘI NEVREDNICIE

(...) În adevăr, dacă omul nu plânge în fiecare zi și noaptea înaintea lui Dumnezeu, apoi nici atunci când vrea să se împărtășească cu Dumnezeieștile Taine nu va putea să se tânguie și să plângă cât de puțin, sau să verse vreo lacrimă după Dumnezeu. Cum să plângă cel căruia îi vin rar lacrimile, fie din vreo neștiință, fie din vreo întâmplare oarecare? Ceea ce nu mi se pare un lucru de mirare, pentru că mulți nici la ieșirea sufletului nu plâng și nu lăcrimează. De aceea mi se pare că nici nu sunt mulți cei ce plâng, ci foarte puțini și lesne de numărat. Iar dacă și acest lucru îl socotesc cu neputință, și anume: să se împărtășească cu Dumnezeieștile Taine totdeauna cu lacrimi, vai de nebunia lor! Vai de nesimțirea lor! Vai și mie pentru nebunia celor ce zic acestea și întunecarea și lenevirea lor! Dacă s-ar fi judecat singuri, nu ar fi judecați de însăși cuvintele lor. Dacă s-ar fi îngrijit de pocăință nu ar fi răbufnit că lucrul este cu neputință. Dacă ar face fapte mântuitoare nu s-ar lipsi cu totul de acest dar al lui Dumnezeu. Dacă ar agonisi frica lui Dumnezeu în inimile lor, ar mărturisi că este cu putință a plânge și a lăcrima nu numai în vremea împărtășirii cu Dumnezeieștile Taine, ci de-a pururi și în tot ceasul.

De aceea vreau să încredințez dragostea voastră mai deplin despre acest lucru și aduc cuvântul ca și cum aș întreba chiar pe cei ce au grăit cele de mai sus: Spuneți-mi, fraților, de ce

este cu neputință acest lucru? Îmi veți răspunde: Fiindcă din fire unii se pleacă cu lesnire spre umilință, iar alții sunt vârtoși și împietriți la inimă și nu se umilesc nici când sunt bătuți. Cum, deci, să plângă și să lăcrimeze aceștia și să se împărtășească totdeauna cu lacrimi? Chiar și preoții, cum pot plânge când săvârșesc Jertfa cea dumnezeiască și fără de Sânge?

Fie așa cum ziceți, vă răspund eu, dar spuneți-mi, dacă știți, din ce pricină sunt vârtoși și cu anevoie plecați spre umilință? Iar dacă nu știți, să nu vă rușinați a vă coborî puțin din înălțimea voastră și plecându-vă urechea cu dragoste să nu vi se pară lucru nevrednic a învăța de la mine, cel mai din urmă decât toți. Căci scris este: *Dacă se va descoperi celui mai mic, cel mai mare să tacă!* (1 Corinteni 14, 30). De ce, deci, vă întreb eu, unul este împietrit, iar altul lesnicios spre umilință? Iată de ce, vă răspund: pentru că, cu voia sa unul este bun, iar altul rău. Cu știința sa, unul face cele rele, iar altul nu le face. Unul adică este rău, pentru că face cu voia sa cele potrivnice, iar altul este bun că face cu voia sa cele plăcute lui Dumnezeu. Dacă vei lua aminte, vei vedea că totdeauna oamenii s-au făcut buni din răi și răi din buni prin aceste trei: cu voia, cu cugetul și cu fapta. (...)

Dacă nimeni nu este fără de păcat, chiar numai o zi de-ar fi viața lui, și dacă nimeni nu poate avea inima curată, prea limpede este că nici fără pocăință și fără lacrimi nu trebuie să treacă nici o zi din viața omului. Dacă n-are lacrimi, măcar este dator să le caute din toată puterea și din tot

sufletul. Altfel nu poate să fie fără de păcat și cu inima curată. Dacă cineva, știindu-și mulțimea păcatelor și greutatea greșelilor, nu voiește să se culce pe jos, să privegheze și să-și vindece rănila poftelor sale pătimase și ale cugetelor care îl duc la nesimțire, care s-au împuțit și au putrezit din lenevirea și neplecarea lui, ceea ce este o mare nebunie, cum se va cutremura el de osândă și de judecata cea așteptată de cei păcătoși, și cum va plânge întru durerea inimii sale?

Dacă nu voiește omul să rabde, ostenindu-se și gârbovindu-se până la sfârșit, să umble ziua și noaptea, mahnindu-se și necăjindu-se, să se smerească în toate, să răcnească întru suspinarea inimii lui, făcându-se ca o pasăre singuratică pe acoperișuri, să se asemene cu pelicanul din pustie, să devină cu așezarea sufletului străin față de toți cei din mănăstire și din lume, fără îndrăzneală față de cei mari și de cei mici, să se ostenească cu suspin, să mănânce cenușă cu pâinea și cu băutura sa, s-o amestece cu plângerea, cum va putea o, fraților, vreodată, în fiecare noapte să-și spele patul și așternutul să-l ude cu lacrimi? Cu adevărat, nicidecum! Și nu numai că nu va vedea la sine niciodată lacrimi, dar nici în vremea rugăciunii nu le va afla, nici loc nu va putea să gătească Domnului, nici sălășluire vrednică Dumnezeului lui Iacov, Care este Hristos Domnul, Mântuitorul și Dumnezeuul nostru. Și dacă pe acestea nu le va face bine, adică nu se va cumineca cu lacrimi și cu vrednicie, apoi nu va primi în sine pe Împăratul și Dumnezeu, chiar dacă și numai o dată pe an ar face acest lucru. Că Sfintele se cade totdeauna să fie

numai celor Sfinți. Aceste cuvinte: Sfintele Sfinților, unii le propovăduiesc și le strigă tare, și o, măcar de le-ar auzi și ei, iar alții, când le aud zic: „Ce? Cel ce nu este sfânt este și nevrednic?” Da, nevrednic, cel ce nu-și mărturisește totdeauna cele ascunse ale inimii sale, cel ce nu face pocăință adevărată pentru ele și pentru cele greșite din neștiință, cel ce nu plânge de-a pururi și nu se mâhnește și nu face cu râvnă cele zise mai sus, acela nu este vrednic.

Iar cel ce face toate acestea este foarte vrednic să se împărtășească cu Dumnezeuiștile Taine, nu numai la praznice, ci și în fiecare zi, și îndrăznesc să zic chiar de la începutul pocăinței și al întoarcerii sale. Pentru că cel ce face acestea până la sfârșitul vieții sale, trăind în smerenie și cu inima frântă, este iertat. Dacă așa este și așa face, se luminează la suflet în fiecare zi, cu ajutorul Sfințelor Taine, și, în scurtă vreme, ajunge la desăvârșită curățenie și sfințenie. Altfel nu este cu putință a spăla și a curăța vasul nostru cel întinat și casa noastră cea pângărită. Mai mult decât atât nici nu am putea învăța, nici din Dumnezeuiștile Scripturi, nici din lucrare. Apostolul ne spune neconținut: *Să se ispitească omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie Trupul Domnului, își mănâncă și bea lui-și osândă. Și iarăși: Cel ce cu nevrednicie mănâncă Trupul și bea Sângele Domnului, nesocotind Trupul Domnului, vinovat va fi de Trupul Domnului* (1 Corinteni 11, 27-29).

Și dacă cel ce nu arată roade vrednice de pocăință este mustrat și vădit de toată Scriptura

cea de Dumnezeu insuflată că este nevrednic, spune-mi cum va putea cineva fără lacrimi să se curățească și să se împărtășească cu vrednicie cu Sfintele Taine? Căci acestea (lacrimile) sunt cel dintâi rod al pocăinței. Și după cum urâtă scurgere a trupului și îndulcirea inimii cu vreo patimă este un fel de jertfa pe care noi o aducem diavolului, tot așa și lacrimile vărsate din durerea inimii sunt o jertfă bine primită Stăpânului și curăță necurăția acelei dulceți pătimăse. Arătând acest lucru, David zicea: *Jertfa (bine plăcută) lui Dumnezeu este duhul umilit, inima înfrântă și smerită. Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalmi 50, 18). Și cu dreptate; că astfel deprinzându-se sufletul, și smerindu-se totdeauna, nu va petrece nici o zi fără lacrimi, precum a zis David: *Spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda* (Psalmi 6, 6).

Pentru aceasta, vă rog pe voi, părinților și fraților, fiecare cu râvnă să-și iscusească în acestea sufletul, care, astfel umilindu-se și schimbându-se, să se facă puțin câte puțin izvor care varsă râuri de lacrimi și de umilință. Iar dacă nu ne vom sârgui astfel să ne curățim, ci vom umbla în lenevire, în trândăvie și slăbănogire, eu, pentru cruțarea dragostei voastre, nu voi zice ceva apăsător, ci numai atât: chiar dacă cineva se va împărtăși vreodată cu lacrimi, adică va plânge fie înaintea Dumnezeuiștii Liturghii, fie în timpul Sfintei Liturghii, fie chiar în vremea împărtășirii cu cele Dumnezeuiști, însă în celelalte zile și nopți nu se sârguiește să facă acest lucru, de nici un folos, nu-i va fi faptul că a plâns o dată. Că numai cu atâta

nu ne facem vrednici și nu ne curățim degrabă, ci totdeauna și neîncetat trebuie să plângem, până la moarte, precum Însuși Stăpânul ne-a poruncit, zicând: „Pocăiți-vă, cereți, căutați și bateți. Până când? Până ce veți lua, veți afla și vi se va deschide. Ce anume? Împărăția Cerurilor”.

Că, pocăința aceasta care se face neconținut și până la moarte, precum am zis, cu osteneală și cu necaz, încetul cu încetul ne face să vărsăm lacrimi amare, care spală și curăță întinăciunea și spurcăciunea sufletului. Abia după acestea vine pocăința cea curată și lacrimile cele amare se fac dulci și bucuria neîncetată se naște în inimile noastre și ne face să vedem strălucirea cea nespusă. Pe care de nu ne vom nevoi cu toată sârguința să o ajungem și s-o primim, duhovniceștilor Părinți și frați, nu ne vom putea izbăvi de toate patimile, nu vom putea agonisi deloc faptele cele bune, nu vom putea cu vrednicie și cu lacrimile cele după Dumnezeu să ne împărtășim totdeauna cu Dumnezeuieștile Taine, nici să vedem dumnezeiasca Lumină, Care se află împreună cu ele. Nici inimă curată nu vom avea vreodată, nici Sfântul Duh nu Se va sălăslui cunoscut în noi, nici nu ne vom învrednici ca Sfinții să vedem pe Dumnezeu: nici aici, nici dincolo, dacă ne ducem orbi. Ci, precum zice Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu: „Așa de departe vom fi de vederea aceea, potrivit cu orbirea cea de aici a fiecăruia dintre noi, pe cât ne-am lipsit de bună voie de Lumina Lui în viața aceasta de acum”. (...)

(...) Ia aminte bine la cuvintele mele. Dacă te împărtășești cu conștiință și cu cunoștință, te

împărtășești cu vrednicie; iar dacă nu, apoi mănânci și bei cu totul cu nevrednicie. Dacă ai primit cu conștiință curată ceea ce ai luat, iată că în adevăr te-ai făcut vrednic de această masă. Iar dacă nu te vei face vrednic, nici nu te vei apropia și nici nu te vei uni în vreun fel cu Dumnezeu Cel nevăzut. Să nu-ți închipui că cei ce se împărtășesc cu nevrednicie cu Sfintele Taine se pot apropia și uni cu Dumnezeu fără prea multă osteneală, că acest lucru nu se întâmplă și nici nu se va întâmpla vreodată. Numai cei ce sunt vrednici de descoperirea cea înțelegătoare a Dumnezeirii Celei nevăzute, pe Care ei o văd și o mănâncă cu ochiul și cu gura minții, numai aceia când se împărtășesc cu dumnezeiescul Trup al Domnului Iisus Hristos, cunosc că bun e Domnul. Aceștia nu mănâncă numai pâinea cea văzută, ci totodată mănâncă și beau în chip tainic pe Dumnezeu. Se hrănesc atât văzut, cât și nevăzut, cu trupul și cu sufletul, și se unesc în amândouă felurile cu Hristos Cel îndoit în fire, fiind întrupați și uniți cu slava și cu Dumnezeirea Lui. Așa sunt uniți cu Dumnezeu cei ce mănâncă din această pâine și beau din acest pahar cu vrednicie, în cunoașterea și contemplarea tainei, cu suflet și cu inimă simțitoare.

Iar cei ce se împărtășesc cu nevrednicie sunt goi de Darul Sfântului Duh, își hrănesc numai trupul, nu și sufletul. Dar să nu te tulburi, prea iubite, auzind acest adevăr. Dacă tu mărturisești că Trupul Domnului este cu adevărat Pâinea Vieții, Care dă viață; dacă știi că Sângele Lui de asemenea dă viață celor ce se împărtășesc cu El și că Se preface în cei ce-L beau în izvor de apă rece

ce curge în viața veșnică, spune-mi de ce tu, care te împărtășești, nu sporești cu nimic în sufletul tău și cu toate că ai simțit o oarecare bucurie, din nou te afli aproape tot așa cum erai mai înainte, fără să observi în tine nici cea mai mică sporire, nici izvor care curge, nici o lumină? În adevăr, materialicește, această pâine nu este decât o îmbucătură, pentru cei care nu văd dincolo de simțire; dar duhovnicește, ea e lumină neapropiată, cu neputință de cuprins. Tot așa vinul e lumină, viață, foc și apă vie. Deci, dacă mâncând dumnezeiasca Pâine și bând Vinul veseliei n-ai ajuns în măsură să trăiești o viață nestricăcioasă, că ai primit această Pâine ca un foc sau ca o lumină, asemenea Proorocului, că ai băut Sângele Domnului ca pe o apă, Care curge și vorbește, dacă nici un fel de rod n-ai văzut și n-ai simțit, cum îți închipui că te-ai împărtășit cu Viața? Cum îți închipui că te-ai atins de focul cel neapropiat sau cum crezi că te-ai împărtășit cât de puțin din lumina cea veșnică? Ceea ce nu s-a întâmplat vreodată nici unuia, care a fost tot așa de nesimțitor ca și tine. Da, lumina te luminează, dar tu ești orb; focul te încălzește, dar tu nu te-ai încălzit; viața te-a atins cu umbra sa, dar tu nu te-ai unit cu ea; apa cea vie a trecut prin sufletul tău, ca printr-o conductă, deoarece n-a găsit în tine vasul vrednic de ea. Dacă astfel te împărtășești, dacă astfel te atingi de Tainele, cele neajunse, numai îți închipui că mănânci, fiindcă nu iei nimic, nu mănânci nimic și nu ai primit absolut nimic în tine. Fiindcă Cuvântul Cel neajuns, Pâinea Care Se coboară din cer nu-i cuprinsă de cele văzute. El cuprinde, ia și se unește fără ames-

tecure cu cei vrednici și bine pregătiți pentru primirea Lui⁷.(...).

(...) Trebuie să spunem însă că, pentru ca să luăm iertarea păcatelor noastre, nu trebuie numai să ne pocăim din tot sufletul nostru, ci și să nu mai cădem altă dată în aceleași păcate, nici să ne întoarcem iarăși precum câinele la vărsătura lui (2 Petru 2, 22). Dar a ne păzi noi să nu cădem în aceleași păcate e lucru foarte anevoios pentru noi dacă nu punem strajă și pază mare asupra noastră înșine în tot felul și cu toată grija, și dacă nu avem ajutoare și arme duhovnicești ca să ne împotrivim vrăjmașilor noștri gândiți cu mintea (inteligibili) demoni. Căci pentru că am fost prinși mai înainte de vrăjmașul prin păcate, și ne-am făcut robi plăcerilor și ne-am făcut supuși și sclavi diavolului, trebuia să fim târați și de asemenea poftă și plăceri și să fim trași cu silă mare, ca niște sclavi fără cinste, în chip vrednic de milă și ticălos, pentru ca să slujim și să fim robi vrăjmașului nostru diavol și să fugim departe de robia pe care o datorăm Stăpânului nostru Hristos, iar așa să ne facem călcători ai poruncilor Lui și ai făgăduințelor pe care I le-am făcut. De aceea, ca să nu ni se întâmple și să nu pățim un asemenea rău, trebuie să luăm din Sfânta Scriptură ajutor și armă potrivnică pentru fiecare vrăjmaș care vine asupra noastră, precum ne spune dumnezeiescul David: *Drept aceea spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urât* (Psalmi 118, 128); și împotriva poftăi gândurilor de rușine să punem amintirea morții, a înfricoșătoarei Judecăți și a chinurilor de nesuportat ale iadului; împotriva

trândăviei să punem râvna și purtarea de grijă; împotriva lăcomiei pânteclui postul; împotriva iubirii de plăcere înfrânarea, împotriva băuturii multe băutura puțină; împotriva aprinderii trupului să punem amintirea focului veșnic și atenția continuă și din tot sufletul la Dumnezeu unită cu privegherea și setea. Căci dacă vom face în acest fel cu fiecare patimă care ne războiește - ca să nu le spun pe toate și să lungesc cuvântul - și vom dobândi virtutea opusă acelei patimi, cu siguranță vom fi păziți nevătămați și nerăniți de vrăjmașul, pentru că suntem păziți de aceste virtuți ca de niște soldați puternici. Căci dacă iertarea obișnuinței rele și abținerea de la faptele nelalocul lor s-ar putea realiza fără sudori și osteneli, atunci numai abținerea ar fi de ajuns celor ce se pocăiesc pentru mântuirea lor.

Pe lângă cele pe care ți le-am scris până acum, îți scriu, iată, spre aducere-aminte și cele ce trebuie să le faci și să le păzești pe lângă acestea, și care sunt următoarele: Când se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie și preotul sau diaconul spune: „Cei chemați ieșiți!”, trebuie să ieși afară din biserică și să stai în pridvor și să nu vorbești cu nimeni în vremea aceea, ci să-ți aduci aminte de păcatele tale și să plângi. Apoi după ce se încheie Dumnezeiasca Liturghie, iarăși să intri în biserică, și când vine seara, după pavecerniță, să mergi în același loc și să spui *Sfinte Dumnezeule* și Psalmul 50: *Miluieste-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!* și *Doamne miluieste!* de cincizeci de ori, și *Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul!* tot de cincizeci de ori, după care să spui Psalmul 6: *Doamne, nu cu*

mânia Ta să mă mustri pe mine, nici cu urgia Ta să mă cerți! și *Doamne, câte am păcătuit cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul, iartă-mă!* pe care să o spui de cincizeci de ori și să faci douăzeci și cinci de metanii; miercurea și vinerea să te abții de la carne, brânză, ouă, pește, vin și lapte după cano-nul Sfinților Apostoli. În postul Sfinților Apostoli, al Maicii Domnului și Nașterii Domnului să nu mănânci carne, nici brânză, nici ouă, dar din celelalte să mănânci cu măsură și înfrânare, iar rugăciunile tale, adică psalmii pe care i-am spus și metaniile, să le dublezi. (...) Mai trebuie să te abții și de la dumnezeieștile și înfricoșătoarele Taine, adică să nu te cumineci cu preacuratul Trup și scumpul Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos; iar eu te sfătuiesc să te abții și de la pâinea bine-cuvântată, adică de la anafură, cât timp gândul și socotința ta se vor găsi nemutate de la lucrurile cele rele ale păcatului și până ce vei dobândi socotință tare ca să nu mai lași vreodată faptele bune și virtuțile și nu vei urî păcatul în chip desăvârșit. Iar când te vezi pe tine însuți că ai ajuns la această stare bună, că ai urât păcatul în chip desăvârșit și socotința ta s-a întărit în cele bune și te-ai făcut tare în încercări, că hotărârea să te abții de la păcat e neșovăielnică, atunci să te apropii, frate, de Taine cu credință neșovăielnică că nu te împărtășești cu o simplă pâine și un simplu vin, ci cu Trupul și Sângele lui Dumnezeu. Și făcând așa te vei face părtaș al slavei Lui și prin Tainele Lui vei lua iertarea desăvârșită a păcatelor tale și vei dobândi în tine însuți viața veșnică și te vei face fiu al luminii și al zilei (1 Tesaloniceni 5,

5). Vezi ca înainte să faci cele pe care ți le-am spus și înainte să arăți cuvenita pocăință, să nu îndrăznești să te împărtășești cu Trupul și Sângele lui Hristos, căci atunci când te vor vedea demonii că ai disprețuit pe Dumnezeu și te cumineci cu nevrednicie, vor năvăli toți asupra ta și așa, împiedicându-te fără milă și fără omenie, te vor arunca iarăși în noroiul neînfrânării tale dintâi; și atunci te vei face cu adevărat, în loc de creștin, ucigaș de Hristos și vei fi osândit împreună cu cei ce L-au răstignit pe Hristos cum zice Pavel: *Oricine va mânca și va bea cu nevrednicie Trupul și Sângele Domnului, vinovat va fi față de Trupul și Sângele Domnului* (1 Corinteni 11, 27), adică va primi aceeași osândă cu aceia care L-au răstignit. (...)

Bibliografie: Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri*, volumul III, Ed. Deisis, Sibiu, 2001.

ANEXE

Pentru o mai bună înțelegere a cuvintelor Sfinților Părinți, anexăm trei articole, apărute în reviste contemporane, cu privire la primirea cu vrednicie a Sfintei Împărtășanii.

DESPRE ACTUALITATEA SFINTELOR CANOANE

După cum spun marii duhovnici ai zilelor noastre, Sfintele Taine ale Spovedaniei (Mărturisirii) și Împărtășaniei sunt într-adevăr Tainele de care depind mântuirea tuturor creștinilor, sunt cheia mântuirii. Dar numai atunci când sunt făcute cum trebuie. Când e vorba de Sfânta Taină a Spovedaniei aceasta trebuie făcută în fața unor duhovnici învățați și iscușiți în fapte⁸, care, în canonisirea păcatelor, țin seama de Canoanele date de Sfinții Părinți. De asemenea, duhovnicii trebuie să se călăuzească tot după Sfinții Părinți și în privința îndrumărilor pe care le dau celor ce se spovedesc, pentru a-i ajuta să părăsească păcatele, înlocuindu-le cu faptele bune potrivnice acestora. Iar credincioșii, găsind astfel de duhovnici și având voință de mântuire, trebuie să se străduiască din toate puterile a împlini canonul primit la spovedanie. De fapt, după unii canoniști, preotul își dovedește vrednicia sau nevrednicia pentru slujirea preoțească la care este chemat mai înainte de toate prin felul în care înțelege însemnătatea Sfintei Taine a Spovedaniei⁹.

Sfintele Canoane, de a căror covârșitoare însemnătate și actualitate vrem să ne ocupăm, au

fost date de către Sfinții Părinți, fie de fiecare în parte, fie adunați în soboare locale ori ecumenice, și în general ele sunt hotărâri, norme sau dreptate, atât în ceea ce privește adevărata învățatură de credință, cât și adevărata trăire a ei în viața creștinilor. Aproape în totalitate, Canoanele date de Sfinții Părinți, atunci când e vorba de păcate, au în comun faptul că opresc pe păcătos de la Sfânta Împărtășanie un număr mai mare sau mai mic de ani (uneori mai puțin de un an), după greutatea păcatelor săvârșite. Numai că, din nefericire, în vremurile din urmă Canoanele sunt în cea mai mare măsură trecute cu vederea și cei mai mulți dintre cei bolnavi de păcate nu sunt de loc opriți de la Sfânta Împărtășanie, iar alții doar pentru scurt timp (de la un post la altul). (Se înțelege, afară de cazurile fericite, care sunt puține.) Acest lucru se întâmplă cu toate că Sfinții Părinți ne spun că: „Păgân este preotul care dezleagă ceea ce au legat dumnezeieștile Canoane” (Sfântul Efrem Sirul); și iarăși: „Mare prăpastie este unde Canoanele nu stăpânesc, și mare primejdie apasă asupra preotului care nu cunoaște dumnezeieștile Canoane” (Sfântul Ioan Gură de Aur). Iar Sfântul Vasile cel Mare, vrând să arate importanța deosebită a ținerii Canoanelor, aduce la cunoștință preoților din eparhia sa că trebuie să ia aminte la Canoanele Sfinților Părinți și să nu fie nepăsători cu privire la ele, „pentru ca treburile Bisericii să nu ajungă în deplină tulburare” (Canoanele 89 și 90 ale Sfântului Vasile cel Mare).

Întrebarea care se pune este aceasta: Se pot aplica întocmai Canoanele Sfinților Părinți

statornicite de Biserică? Răspunsul, dat în lumina scrierilor Sfinților Părinți, este un „da” hotărât! Putem întări aceasta arătând că: dacă în primele veacuri ale Bisericii - când râvna creștinilor pentru viața trăită în sfințenie era cu totul deosebită de cea a creștinilor zilelor noastre (azi avem creștini de un soi potrivnici celor de atunci, vorba lui Ilie Miniati) - pentru păcate grave: ucidere (în care intră și avortul), desfrânare, apostazie (lepădare de Dumnezeu), creștinii erau opriți ani mulți de la Sfânta Împărtășanie, ba în unele cazuri până la sfârșitul vieții¹⁰; și dacă, mai târziu, pe la sfârșitul veacului al VI-lea, Sfântul Ioan Postnicul scurtează timpul opririi de la Sfânta Împărtășanie, pentru cele mai multe dintre păcate, la trei ani, dar numai cu condiția ca cei opriți să țină în tot acest timp un post aspru (prin hrănirea cu mâncare uscată după orele 15 sau uneori până seara), și să facă câte 200-300 de metanii pe zi; deci - dacă în timpurile dinainte, când canonisirea era făcută cu adevărat după voia lui Dumnezeu, cei cu păcate grave se împărtășeau după mulți ani - Canoanele date de Sfinții Părinți sunt valabile cu atât mai mult azi, când viața duhovnicească a creștinilor este plină de formalism și nepăsare.

Doar atunci când păcătosul ia în serios canonul primit la spovedanie - care în esență sa stă, după Sfinții Părinți, în părăsirea păcatelor și în înlocuirea lor cu fapte bune potrivnice acestora, în oprirea de la Sfânta Împărtășanie, acolo unde o cer Canoanele, și în săvârșirea cu luare aminte de rugăciuni, citirea de cărți sfinte (doar cele scrise de Sfinții Părinți¹¹), postiri, metanii, milostenii - și

se străduiește cu toată puterea să-l împlinească, aceasta poate fi o pricină pentru ca duhovnicul să-i scurteze răstimpul opririi de la Sfânta Împărtășanie prescris la început. „Nu cer mulțimea vremii, ci îndreptarea sufletului” - zice Sfântul Ioan Gură de Aur; și iarăși: „Deci aceasta arată-mi: dacă s-a umilit, dacă s-a schimbat, și s-au făcut toate; dacă aceasta nu va fi, ce folos avem de vreme? Nici nu întrebăm dacă rana s-a legat de multe ori, ci dacă a folosit ceva legătura. Deci, dacă a folosit și în puțină vreme, să nu se puie mai mult; dar dacă nimic n-a folosit, și după zece ani să se puie; folosul legăturii va fi hotarul dezlegării”. Aici vedem îndreptățirea unor duhovnici (mai ales din mănăstire), care, trecând mulți ani de la săvârșirea păcatelor, la mulți dintre cei ce se spovedesc, dar care n-au fost canonisiți cum trebuie și nu li s-a cerut să răscumpere păcatul pe măsura greutății lui¹², chiar și după vreme îndelungată dau celui ce se spovedește canon și îl opresc de la Sfânta Împărtășanie un anumit număr de ani.

Hotărâtoare rămân deci roadele pe care le face cel ce se spovedește. Dacă acestea nu se văd în răstimpul prescris, canonul de oprire de la Sfânta Împărtășanie trebuie urmat sau poate fi chiar înăsprit prin sporirea numărului de ani, până la îndreptare, dacă această măsură este cea mai potrivită¹³.

Duhovnicii zilelor noastre nu trebuie deci să se teamă atunci când canonisesc așa cum cer Canoanele Sfinților Părinți, văzând în aceasta o pricină a îndepărtării creștinilor de la Biserica lui Hristos! Ci, din contra, să se teamă când nu fac

astfel! Sfintele Canoane nu și-au pierdut cu nimic însemnătatea și puterea, și de aceea nimeni din cei care nu țin seama de ele să nu le învinuiască pentru răutatea ce stăpânește asupra celor fără frică de Dumnezeu. Părintele Cleopa spunea: „Preoții, păstorii, să cunoască bine scumpătatea și iconomia Sfințelor Canoane și să le pună în lucrare după vreme și de la caz la caz cu fiecare suflet rănit de păcate. Studenții teologi ar trebui să cunoască cât mai bine cum să aplice scumpătatea și iconomia Canoanelor, care s-au pus de Duhul Sfânt în Biserica lui Hristos. Mare primejdie este atât pentru preoți, cât și pentru păstoriții lor dacă nu cunosc cât de puțin Sfintele Canoane, precum și felul cum trebuie să le pună în lucrare”¹⁴.

Ca o încheiere la tot ce s-a spus: astăzi când păcatele grave au ajuns obștești și nu mai sunt simțite ca atare, ba, mai mult decât atât, i se zice „răului bine și binelui rău” (Isaia 5, 20) - se cere asprirea canonisirii¹⁵. Canoanele par aspre doar așezate alături de starea duhovnicească nefirească în care trăim. De aceea, penitentul trebuie îndrumat să ajungă a vedea starea sa de păcătoșenie (printre altele, pregătirea pentru spovedanie trebuie să fie cea mai des luată în seamă în predici și cateheze)¹⁶, și căile de a ieși din ea, dându-i-se nădejdea că timpul opririi de la Sfânta Împărtășanie se poate scurta, atunci când el se străduiește cu toată puterea să împlinească canonul primit la spovedanie.

(Articol apărut în revista *Glasul Monahilor*, nr. 2/februarie 2004, p. 12).

SĂ NU NE ÎMPĂRTĂȘIM CU NEVREDNICIE!

Una dintre cele mai grave înșelări, care astăzi a cuprins pe cei mai mulți dintre creștini - fie mireni, fie clerici - este primirea Sfintei Împărtășanii cu nevrednicie (1 Corinteni 11, 27-31). Mai mult chiar, ei se îndeamnă unii pe alții a se împărtăși cât mai des, în această stare de nevrednicie. Încep să se înmulțească scrierile ce susțin lucrul acesta. Zicem „înșelare”, pentru că se trece de toți cu vederea un lucru foarte important și învederat tuturor: anume că creștinii zilelor noastre sunt cu totul diferiți, ca vrednicie duhovnicească, de creștinii pe care Sfinții Părinți îi îndemneau să se împărtășească mai des. Nu greșim spunând că noi - creștinii zilelor noastre - suntem mult diferiți de creștinii de altădată. O zic mari ierarhi, precum Ilie Miniatis, de pildă. Nu e greu de demonstrat lucrul acesta prin cele mai simple exemple la îndemâna tuturor. Deci să ne gândim la câteva păcate grave, generalizate astăzi până la o așa măsură, încât nu mai sunt văzute ca păcate sau, dacă sunt văzute de către unii, le văd ca păcate mici, neînsemnate. Chiar dacă ele existau și în timpul creștinilor din vechime cărorora Sfinții Părinți le cereau să se împărtășească mai des, ele nu erau atunci într-un număr așa de mare ca astăzi, când sunt generalizate deja. Iată și exemplele: astăzi nu mai găsim decât foarte rar logodnici care să vină la cununie în stare de feciorie tru-pească; de asemenea, familii care să mai nască mulți copii. Rare, prea puține! Dacă familiile de azi fac un copil sau doi (ori nici unul), părinții lor

aveau 3-4, iar bunicii sau străbunicii lor aveau 8-9 sau chiar mai mulți. Deci avorturile, chiar dacă existau, erau rare, erau mai puține. În România, după legalizarea avortului din 26 decembrie 1989, s-a practicat un număr impresionant de avorturi: 11 milioane în zece ani (1990-2000)¹⁷. Dar din 2000 până în zilele noastre... Dacă mai punem la socoteală avorturile care se fac prin folosirea anticoncepționalelor și a steriletelor care sunt avortive, deși mulți nu știu acest lucru! - vedem prea bine cât de mare este deosebirea dintre creștinii zilelor noastre și cei de acum 100 de ani sau mai mult. Dar ce să mai zicem de alte păcate nefirești (nu le mai numim, le știu prea bine cei ce le săvârșesc și nu se poate să nu fie muștrați de conștiință!). Asta în ceea ce privește relațiile trupesti în rândurile creștinilor din zilele noastre! Sau ce să mai zicem de divorțuri, care sunt la ordinea zilei?! Așa era acum 100 de ani?! Sau, mai ales acum 200 de ani?! Sfântul Ignatie Briancianinov zice că pe vremea sa și mai ales a celor dinaintea sa, când divorțurile erau făcute atunci când Biserica hotăra că pot fi făcute, ele erau foarte rare. Ba unii ierarhi de dinaintea sa nici nu întâlneau cazuri de divorț! Odinioară, era bine dacă țineai seama de „gura lumii”, căci pedepsea păcatele grave, mai ales cele făcute în văzul tuturor. Azi, aceeași „gură a lumii”, sau „lumea” de care ținem seama mereu, în toate gândurile, cuvintele și faptele noastre ne duce absolut sigur spre iad. Câte familii nu sfârșesc rău tocmai pentru că țin seama de ea! Și nu vor să n-o ia în seamă, chiar dacă văd bine unde îi duce lumea,

de a-l cărui glas ascultă mereu. Dacă e „să stăm strâmb, dar să judecăm drept” - cum se zice - astăzi majoritatea creștinilor ar trebui să nu se apropie de Sfânta Împărtășanie, afară de cazul că vor să facă acest lucru cu nevrednicie. Să judecăm din punctul de vedere al canoanelor Sfinților Părinți familiile tinere care se păzesc de a avea copii. Ar trebui ca, în tot timpul cât se păzesc de a avea copii (și se păzesc aproape toți!), să nu se împărtășească. Și apoi încă 2 ani după ce au încetat să se păzească. (Sau optzeci de zile dacă fac nevinovate mai aspre, adică o sută metanii pe zi și postesc în toate aceste zile). Aici ar trebui de luat aminte la faptul că, cei ce se păzesc prin folosirea anticoncepționalelor și a steriletelor, care sunt avortive¹⁸, trebuie canonisiți într-o măsură mult mai mare. Și aceasta pentru că e vorba de avorturi în toată regula. Ar trebui în aceste cazuri o canonisire asemenea avorturilor, de mulți ani. Trebuie cercetată bine situația. Dar cu toate acestea ei sunt împărtășiți!

Ce să mai zicem de mulți creștini de astăzi, care se împărtășesc fără să țină posturile în întregime, precum și zilele de post de miercuri și vineri de peste an, care n-ar trebui să se împărtășească dacă fac așa. La fel și cu cei ce merg pe la vrăjitori și alții de soiul acestora; de cei ce se căsătoresc în grade¹⁹ de rudenie trupească sau duhovnicească; de cei căsătoriți²⁰ cu eretici sau cu păgâni; de cei divorțați și recăsătoriți, însă în mod necanonic²¹; toate, fapte neîngăduite de canoanele Sfinților Părinți, care opreau de la Împărtășanie pentru mulți ani pe cei ce le făceau, urmând ca aceștia să se

despartă de acele însoțiri păcătoase. Câți sunt întrebați la spovedanie despre lucrurile acestea?! Sau câți duhovnici îi canonisesc pe cei ce îndeamnă la aceste păcate: părinți, prieteni, alte persoane, care ar trebui și ei canonisiți în cazul acesta. Și, repetăm, toate aceste fapte sunt astăzi făcute de majoritatea creștinilor; răul s-a generalizat.

Ideea că aceste păcate grave s-ar fi săvârșit în aceeași măsură și în trecut, dar că nu se știa de ele, neexistând mijloacele moderne de informare de astăzi, este cum nu se poate mai falsă. Referitor la aceasta, reamintim exemplul cel mai grăitor: numărul de copii al tinerilor căsătoriți de astăzi, față de cel din timpul părinților lor, apoi al bunicii lor și, mai ales, al străbunicii lor. Este un lucru învederat tuturor că situația este cu totul diferită. Este un lucru învederat tuturor celor ce vor să gândească și să se smerească. Deoarece, cine neagă aceste adevăruri și spune că, în ceea ce privește generalizarea păcatelor grave, nu este nici o deosebire între creștinii zilelor noastre și cei de acum 100-200 de ani, nu arată altceva decât că vrea să se îndreptățească, nevrând să-și vadă păcătoșenia. Iar atunci când facem aceasta, când ne îndreptățim și nu vrem să ne vedem păcatele, nu ne vom mai îndrepta înaintea lui Dumnezeu, după Sfinții Părinți. Și nu ne vedem păcătoșenia pentru că nu ne cunoaștem pe noi înșine. Iar aceasta se întâmplă pentru că ne rugăm fără luare aminte, citim scrierile Sfinților Părinți fără luare aminte. Dacă le mai citim, fiindcă de cele mai multe ori citim altceva decât scrierile Sfinților Părinți. (E bine a citi în acest sens scrierile Sfântului Ignatie Briancianinov).

Sfântul Ioan Gură de Aur - tâlcuind cuvintele Sfântului Apostol Pavel de la 1 Corinteni 11:30: *De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit* - zice că acei care nu vor fi pedeșiți până la sfârșitul vieții pentru împărtășirea lor cu nevrednicie, negreșit vor fi pedeșiți veșnic în viața viitoare. Iar Sfântul Ignatie Briancianinov zice despre cei ce se împărtășesc cu nevrednicie: „(...) Apropiindu-se de Tainele lui Hristos din putoarea păcatului, aruncându-se în putoarea păcatului după primirea Tainelor, nevăzând asupra lor pedeapsa neîntârziată, ei presupun că nu urmează niciodată vreo pedeapsă. Greșită părere! Iudeilor le-a fost prezisă pedepsire desăvârșită și nestrămutată pentru uciderea de Dumnezeu; aceasta însă a urmat la câteva zeci de ani după săvârșirea neîntrecutei nelegiuri. Negrăita milostivire și îndelungă-răbdarea lui Dumnezeu încă mai aștepta pocăința lor. Această milostivire și îndelungă răbdare așteaptă și pocăința noastră. Pedeapsa este amânată iar și iar; ea însă va veni negreșit asupra păcătoșilor nepocăiți, îndărătnici, care săvârșesc dinadins păcatul. Începutul ei se vede cel mai des în moartea năprasnică sau într-o boală care înlătură puțința pocăinței. Pedeapsa ca atare e împlinită în tărâmul de dincolo de mormânt” (...).

Toate cele spuse mai sus țin de majoritatea creștinilor care se împărtășesc cu nevrednicie. Nu este însă vorba aici și de cei ce spovedindu-se la duhovnici iscușiți²² se împărtășesc cu Sfintele Taine în starea duhovnicească pe care o cere Dumnezeu pentru aceasta. De cei ce sunt canonisiți cum

trebuie, se cunosc foarte bine pe ei înșiși și își împlinesc cu râvnă canonul primit la spovedanie. Se vede în viața lor schimbarea minții și inimii lor. O adâncire în starea de smerenie, de conștientizarea păcătoșeniei, și în celelalte fapte bune.

Așadar, să nu ne înșelăm pe noi înșine văzând că nu suntem pedeșiți de Dumnezeu la scurt timp de la împărtășirea cu nevrednicie. Pedeapsa va veni cu siguranță, fie și mai târziu sau, dacă nu, să fim siguri, vom fi osândiți veșnic în viața viitoare. Iar atunci când suntem pedeșiți încă în viața aceasta, prin boli și necazuri de tot felul, să ne gândim întâi la această cauză a cauzelor a tuturor pedepselor venite asupra creștinilor zilelor noastre: împărtășirea cu nevrednicie. Bine ar fi ca atunci când creștinii vin la preot pentru a găsi explicații și soluții la diversele lor probleme să fie întrebați în primul rând acest lucru: Nu cumva te-ai împărtășit cu nevrednicie?

(Articol apărut în revista *Glasul Monahilor*, nr. 8/august 2004, p. 18).

ÎMPĂRTĂȘIREA CU VREDNICIE

Mare durere ar trebui să ne cuprindă sufletul și foarte mult ar trebui să scriem împotriva unei stări de lucru foarte gravă din Biserica noastră. Este vorba despre faptul că, pe zi ce trece, majoritatea creștinilor ortodocși, nu mai țin deloc seama de cuvintele Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, cu privirea la pregătirea pentru Spovedanie și Sfânta Împărtășanie. Foarte puțini dintre ei, mai știu să facă diferența, dintre păcatele opritoare de la Sfânta Împărtășanie și cele neopritoare de la primirea acesteia.

De la începuturile creștinismului și până în zilele noastre, Sfinții Părinți au făcut foarte limpede diferența dintre cele două feluri de păcate sau să zicem nevrednicii pentru primirea Sfintei Împărtășanii. Este foarte necesar a se citi în acest sens *Pidalionul*, *Carte foarte folositoare de suflet*, de Sfântul Nicodim Aghioritul sau scrierile și poeziile Sfântului Ioan Iacob... Așa se face că atunci când era vorba de păcate ușoare, Sfinții Părinți cereau celor ce le aveau, să se spovedească cu părere de rău și să se împărtășească. În acest sens Sfântul Nicodim Aghioritul, citându-l pe Sfântul Atanasie al Antiohiei, zice: „Așadar, dacă vom cădea în oarecare lucruri mici, omenești și ușor de iertat, de exemplu, fiind furați de limbă, de auz sau de ochi, de slavă deșartă, întristare și irascibilitate sau de ceva din unele ca acestea, atunci făcându-ne reproșuri nouă înșine și mărturisindu-ne lui Dumnezeu, așa să ne împărtășim din Sfintele Taine, crezând că împărtășirea dumnezeieștilor

Taine se face spre curățirea unora ca acestea, adică de aceste păcate mici, nu însă de cele grele și necurate pe care le-am fi făcut”.

Însă când era vorba de păcate grele precum lepădarea de credință, uciderile, avorturile (azi și cele făcute prin folosirea pilulelor anticoncepționale și steriletelor de care unii nu știu), desfrânarea (preadesfrânarea, perversiunile sexuale: sodomie – sex anal, gomorie – sex oral), alergarea pe la vrăjitori... Sfinții Părinți, cereau în chip hotărât, ca cei ce le făceau, să nu se împărtășească un mare număr de ani. Mai apoi, Sfântul Ioan Postnicul (secolul VI), a micșorat numărul anilor de oprire de la Sfânta Împărtășanie, dar a cerut și mai mari nevoințe trupești și duhovnicești²³. Sfântul Nicodim Aghioritul în *Carte foarte folositoare de suflet*, arată că Biserica, în decursul timpului, a primit acest fel de canonisire (al Sfântului Ioan Postnicul) și că este bine a fi folosit în continuare.

Cum stau lucrurile în privina împărtășirii cu Sfintele Taine în zilele noastre?! Este o mare confuzie. Adeseori creștinii sunt îndemnați să se împărtășească și încă foarte des. Susținătorii împărtășirii dese aduc mărturii de la Sfinții Părinți în sensul acesta. Nu spun nimic însă de faptul că scrierile acestora erau adresate unor creștini care în majoritatea lor nu aveau păcate opritoare de la primirea Sfintei Împărtășanii, însă erau indiferenți în ceea ce privește primirea acesteia, iar unii nu o primeau dintr-o falsă evlavie sau smerenie. De asemenea nu fac nici o notă cât de mică la astfel de scrieri, despre faptul că peste tot unde Sfinții Părinți spun că trebuie excluși de la Sfânta Împărtășanie cei

opriți de Sfintele Canoane²⁴, este vorba de cei cu păcate grele, de care se fac vinovați majoritatea celor ce se împărtășesc astăzi și unii încă foarte des. Nici nu dau măcar câteva canoane care hotărăsc anii ce trebuie să stea opriți de la Sfânta Împărtășanie cei cu păcate grele, din care să se vadă ce nevoie trebuie să facă în acest sens.

Este foarte grav faptul că sunt aduse în actualitate scrieri ale Sfinților Părinți care vorbesc despre împărtășirea deasă, fără să li se spună celor ce o fac astăzi împotriva Sfințelor Canoane, că nu îi privesc pe ei îndemnul Sfinților Părinți, ci pe cei cu păcate ușoare, după cum am văzut mai sus, în citatul dat de la Sfântul Nicodim Aghioritul. Atunci când Sfinții Părinți îndemneau la Împărtășanie deasă, era vorba deci de majoritatea creștinilor de atunci, care nu aveau păcate grele, opritoare de la aceasta, dar erau nepăsători și neștiutori cu privire la importanța covârșitoare a primirii Sfintei Împărtășanii. Cei cu păcate grele în timpurile de atunci erau puțini, o excepție. Astăzi situația este dimpotrivă și scrieri care îndeamnă la împărtășirea deasă nu își au rostul. Ar trebui ca, creștinii zilelor noastre să fie îndemnați să citească scrierile amintite mai sus *Pidalionul, Carte foarte folositoare de suflet* și altele de felul acestora, pentru ca să nu se împărtășească cu nevinovăție (vezi și Epistola I către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, capitolul XI, versetele 27-31).

Să luăm aminte, așadar, pentru că este vorba de două stări duhovnicești diferite, de două nevinovății diferite față de primirea Sfintei Împărtășanii. Repetăm, spre o mai bună înțelegere, că este

vorba de una care nu ne oprește de la primirea Sfintei Împărtășanii (păcatele ușoare), și o alta care ne oprește de la primirea ei, mai mulți sau mai puțini ani, în funcție de ce fel de canon mai aspru sau mai puțin aspru facem, datorită păcatelor grele pe care le-am făcut. Așa se explică faptul că Sfântul Nicodim Aghioritul în unele scrieri îndeamnă la împărtășire deasă, însă în altele arată clar că sunt unii care nu pot să se împărtășească, decât după ce sunt opriți de la Sfânta Împărtășanie un timp și fac anumite nevoițe, după cum vedem în notele extinse pe care le face la *Pidalion* sau în învățăturile sale din *Carte foarte folositoare de suflet*.

Pe cei care suntem nedumeriți de faptul că deși suntem dezlegați de păcate atunci când ne spovedim, nu suntem lăsați totuși să ne împărtășim, Sfântul Nicodim Aghioritul ne învață: „Dacă cineva, fiind nedumerit, ar spune să păcatul celui ce se pocăiește se iartă prin rugăciunea de iertare a duhovnicului - și deci de ce acestuia nu i se îngăduie să se împărtășească cu Sfintele Taine, odată ce a fost iertat și îndreptat? - acestuia îi răspundem în trei chipuri: 1. Adevărat este că se iartă păcatosului păcatul, însă nu de-a dreptul, ci socotind că el va împlini canonul și va sta departe de Sfânta Împărtășanie (fiindcă de aceea duhovnicul, înainte de iertare, îi hotărăște canonul și lipsirea de Sfintele Taine); 2. Adevărat este că se iartă păcatosului păcatul, nu însă și pedeapsa și certarea pentru păcat, cu alte cuvinte canonul, în care se cuprinde și îndepărtarea de la Sfânta Împărtășanie. Fiindcă și păcatul lui David s-a iertat cu adevărat de

Dumnezeu - când Natan i-a spus: „Domnul a ridicat păcatul tău” - dar nu s-a iertat și pedeapsa pentru păcatul lui, fiindcă, după această iertare, el a fost izgonit din împărăția sa de către fiul său Avesalom și sabia nu s-a îndepărtat de casa lui și alte nenumărate răutăți a păținit, după cum însuși Natan i le proorocise; 3. Adevărat este că se iartă păcătosului păcatul, dar este nevoie ca păcătosul să fie pus la încercare și, cu timpul, să fie întărit în Harul lui Dumnezeu” (Carte foarte folositoare de suflet).

Credem că ne este destul de limpede fiecăruia, date fiind mărturiile de mai sus de la Sfinții Părinți, că astăzi nu mai avem mulți creștini care să se împărtășească cu deplină vrednicie²⁵ și încă foarte des. Majoritatea creștinilor din zilele noastre facem păcate opritoare de la Sfânta Împărtășanie și nu putem să ne împărtășim, decât după ce împlinim canoanele date de Sfinții Părinți²⁶. Ar fi bine să luăm aminte cu toții la cuvintele Sfântului Paisie de la Neamț care zice: „Vă spun și aceasta că eu am căutat cu râvnă în toate Sfintele Canoane, dacă nu cumva se găsesc oarecare epitimii (canonisiri n.n.) fără îndepărtarea de la împărtășirea cu Sfintele Taine, dar nu am putut găsi. Însă este prea înfricoșată și înspăimântătoare certarea pusă asupra preoților care îndrăznesc să împărtășească pe cei opriți de Sfintele Canoane. Pe amândoi (preot și credincios n.n.) Biserica îi aseamănă cu Iuda vânzătorul²⁷”.

(Articol apărut în revista *Gând și slovă ortodoxe*, nr. 1(13)/ianuarie-februarie 2007, pp. 8-9).

NOTE

1. Pentru cei care vor scurtarea timpului de pocăință, dăm câteva din canoanele Sfântul Ioan Ajunătorul (Postnicul):

Canonul 8: Cel ce comite malahie se cano-nisește cu patruzeci de zile, hrănindu-se cu mâncare uscată și făcând o sută de metanii.

Canonul 12: Îl sfătuim pe tot cel ce a desfrânat, călugăr sau mirean, să nu se împărtășească vreme de doi ani, dacă este însă gata ca - după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.) - să mănânce mâncare uscată și să facă două sute cincizeci de metanii. Iar dacă se va arăta nepăsător, să împlinească vremea hotărâtă de Părinți.

Canonul 13: Pe preadesfrânat, după trei ani, îl socotim potrivit să se împărtășească, dacă nu se împotrivește să ia hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰n.n.) și de va bate două sute cincizeci de metanii în fiecare zi. Iar dacă se lenevește, să aștepte până la sfârșitul vremii pe care au hotărât-o Părinții.

Canonul 18: Cel ce a necinstit pe un bărbat (homosexualitate n.n.), s-a socotit de cuviință să fie oprit trei ani de la Sfânta Împărtășanie, să se tânguie și să postească și să ia hrană uscată către seară și să facă două sute de metanii. Iar dacă prețuiește mai mult nepăsarea, să împlinească cei cincisprezece ani (de canonisire).

Canonul 20: Pe ucigaș cel cu voia sa (și cei, ce au făcut avorturi, azi și prin folosirea anticoncepționalelor și steriletului, care sunt avortive n.n.) îl îndepărtăm pentru cinci ani de la Sfânta Împărtășanie, iar pe cel fără de voie, la trei ani, dacă - după ce ține post până seara, folosind hrană cu desăvârșire uscată - se învoiește să facă

și trei sute de metanii zilnic. Dacă însă se lenevește, să împlinească ce-au hotărât Părinții.

Canonul 21: Femeile care își ucid fătul cu meșteșuguri (azi avorturile făcute prin folosirea anticoncepționalelor și steriletului, care sunt avortive n.n.), ca și cele care dau sau primesc leacuri ca să lepede și să nască prunci înainte de vreme, pe acestea noi hotărîm să se osândească până la cinci - sau până la trei ani. Pentru ce ar fi mai mult, să se facă economie (vezi Canonul 20 de mai sus)

Însemnare: Canonul 91 al Sinodului al șaselea și Canonul 21 al celui de la Anghira și canoanele 2 și 8 ale Marelui Vasile le socotesc pe femeile care săvârșesc aceste fapte, în rândul celor ce ucid cu voie. Totuși, din iubire de oameni, nu le canonisesc pe acestea până la sfârșitul vieții, ci să nu se cuminece zece ani. Vezi canoanele 21 de la Anghira și 2 al Marelui Vasile.

Canonul 27: Pe furul care se pocăiește de bunăvoie îl oprim patruzeci de zile de la Sfânta Împărtășanie. Pe cel dovedit (de alții) de hoție, - până la șase luni, cu hrană uscată, după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.), și făcând, în fiecare zi, câte o sută de metanii.

Canonul 31: Cei care, de nevoie sau fără de nevoie, au jurat strâmb am socotit că trebuie să-i amânăm cu Împărtășania timp de un an, și să mănânce hrană uscată după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.) și să bată zilnic două sute cincizeci de metanii.

Canonul 32: Celor ce mărturisesc că au făcut vrăjitorii și farmece, le scurtăm, cu pogorământ, la trei ani vremea de pocăință de vor fi gata ca, în fiecare zi, să socotească de foarte mare preț postul, și, după ceasul al nouălea (ora 15⁰⁰ n.n.),

să folosească hrană sărăcăcioasă și uscată, încât abia să-și ducă zilele. Dar să facă și două sute cincizeci de închinăciuni, lovindu-și cu evlavie fruntea de pământ. La acestea le îndatorăm și pe femeile care fac baiere și se îndeletnicesc cu ghicitul. - Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folosite de suflet*, Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea.

Cum se economisește cel ce se pocăiește, când are multe păcate

Și dacă cel ce se pocăiește are multe păcate, îi dai canon pentru cel mai mare dintr-însele, adică acela care are drept epitimie cei mai mulți ani. Iar câtă vreme săvârșește păcatul, deși nu se cuminecă, totuși timpul acesta nu se socotește la anii de împlinire a canonului. Iar dacă se va îndepărta de la păcatul pe care l-a mărturisit, oarece vreme, și apoi cade iarăși într-însul, iarăși ia de la început anii de canon. Iar de cade într-alt păcat, trebuie să chibzuiești care cere mai mulți ani: canonul pe care nu-l împlinise sau păcatul din urmă, și pe acei ani să rânduiești să-i țină. Iar dacă, înainte să ți se fi mărturisit, cel ce se spovedește s-a depărtat de la păcat și, deopotrivă, și de la Dumnezeuiasca Împărtășanie, fie din îndemnul său fie după al altui duhovnic, să știi că se numără la canon și anii aceia care încep odată cu îndepărtarea de la păcat. Să se numere la canon vremea aceia în care s-a îndepărtat de la păcat, și de la Împărtășanie cel ce se pocăiește, după hotărârea sa, adică fără să fi mărturisit păcatul de moarte pe care l-a săvârșit. Aceasta să faci prin pogorământ și milostivire și nu după asprime și după dreptate. Fiindcă, după ce creștinul își va mărturisi păcatul de moarte, de atunci încolo se socotește canon și îndepărtarea de la păcat și de la Împărtășanie, precum și toate

faptele bune pe care le face și-i aduc viață veșnică și-l slobozesc de osândă veșnică. Iar câtă vreme are nemărturisite păcatul cel de moarte și îndepărtarea de la păcat și de la Împărtășanie, precum și toate faptele bune pe care le-a săvârșit, (acestea) nu-i aduc nici viață veșnică, nici nu-l izbăvesc de la osânda cea veșnică. Și acesta este lucru învederat, fiindcă dacă el moare astfel, cu acest păcat de moarte al său nemărturisit, se osândește. - Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet*, Editura Episcopiei Râmnicu-Vâlcea.

Cum trebuie să chibzuiască duhovnicul față de cei ce au gânduri de hulă și îndoieli

Dacă se întâmplă să spovedești pe unii care au gânduri de hulă sau pe unii care au mereu îndoieli și temeri în cugetul lor, pentru sănătatea și viața lor, sau pentru mântuirea sufletului, celor dintâi spune-le să-și defaimă hulele acestea și să nu le privească nicidecum drept un păcat, fiindcă nu sunt rodul lor, ci al diavolului, care urăște binele sau, de asemeni, să se împotrivescă acestor gânduri de hulă cu aceste cuvinte: „Mergi înapoia mea, satană, pentru că eu mă voi închina Domnului Dumnezeuului meu și Lui singur îi voi sluji și asupra capului tău va întoarce răul și hula ta, în veacul de acum și în cel ce va să vină”, după cum, cu înțelepciune, sfătuiește Sfântul Ioan Scărarul, în Cuvântul său al douăzeci și treilea, împotriva hulei. (...)

Cum se cuvine să-i iconomisească pe cei ce au făcut făgăduințe

Dacă vor veni la tine să se mărturisească cei ce au făgăduit lui Dumnezeu să se facă monahi, sau să meargă să se închine la Dătătorul de viață Mormânt sau la alte sfințite mănăstiri și moaște, sau să facă milostenii, sau să ridice așezăminte

pentru ucenici sau mănăstiri, sau să țină cutare post, sau vreo altă facere de bine și virtute, pe aceștia trebuie să-i sfătuiești, duhovnice, nu numai să împlinească asemenea făgăduințe ale lor, ci și să le împlinească, cu un ceas mai devreme, fără să amâne sorocul, pentru că păcătuiesc. Că acest lucru este adevărat, o spune Însuși Dumnezeu, prin gura proorocului Moise: *De vei da făgăduință Domnului Dumnezeuului tău să nu întârzi a o împlini, căci Domnul Dumnezeuul tău o va cere de la tine și păcat vei avea asupra ta* (Deuteronomul 23, 21), prin gura înțeleptului Isus Sirah: *Nu te împiedica a împlini făgăduința în vreme bună, și nu aștepta până la moarte ca să faci ce ai făgăduit* (Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 22). Pentru aceasta și Grigorie Dialogul muștră pe Rusticiana, patriciană romană, fiindcă făgăduise să meargă să se închine la Ierusalim, apoi ducându-se la Constantinopol, ca (mai pe urmă) să plece de acolo, își pierdea vremea și nu și-a împlinit mai repede făgăduința sa. Fiindcă, înainte ca cineva să făgăduiască, trebuie să chibzuiască întru sine, dacă poate să-și împlinească făgăduința. Dar, odată ce a făgăduit, nu mai poate să o încalce, fiindcă (astfel) ispitește și își râde de Dumnezeu, cum spune Isus Sirah: *Mai înainte de a făgădui pregătește-te și nu fi ca omul care ispitește pe Domnul* (Isus Sirah 18, 23). Și nu numai când va făgădui cineva, din interesul său, dar și când părinții îi vor făgădui pe copiii lor (nevârstnici fiind) lui Dumnezeu, la vreme de boală sau în vreo primejdie, să-i călugărească, și atunci - zic - sunt datori copiii, împreună cu părinții, să țină și să împlinească o atare făgăduință, aducându-i pe aceștia înaintea lui Dumnezeu, cum a făcut Ana cu Samuil, precum poruncește Dumnezeu la Cap.

30 al Numerilor. Dacă însă unii ca aceștia sunt împiedicați de vreo mare nevoie să săvârșească, fie închinăciunea la Sfântul Mormânt, fie ridicarea de așezăminte pentru ucenici sau mănăstiri, pe care le-au făgăduit, trebuie să socotești bine, duhovnice, cu mare chibzuință, câte cheltuieli și nevoițe puteau ei să folosească pentru împlinirea unor atari făgăduințe ale lor, și astfel să le ceri să dea sumele acestea la nevoiași sau pentru alte fapte bune asemănătoare, dacă au mijloace. Iar dacă nu au, să le ceri să săvârșească alte lucruri care să le înlocuiască, precum posturi, rugăciuni, metanii și altele.

Iar celor care s-au făgăduit să se călugărească și apoi s-au însurat, trebuie să le spui, duhovnice, că și-au călcat făgăduința și trebuie să se pocăiască față de Dumnezeu. Și că trebuie, și căsătoriți fiind, să se nevoiască cu posturi și rugăciuni, și cu asupriri ale trupului, și să se înfrâneze, în ce-i privește. Dar și pe soțiile lor, dacă este cu putință, să le înduplece, cu multe rugăminți, să se înțeleptească întru aceasta. Iar dacă se întâmplă să le și moară nevestele, atunci trebuie să-și îplinească făgăduințele și să se facă monahi. Și după aceasta, să-i sfătuiesti mereu să nu mai facă asemenea juruințe și făgăduieli înaintea lui Dumnezeu la orice nevoie care li se întâmplă. Deoarece nefiind în stare să le îplinească, păcătuiesc greu. Vezi canonul 19 al Sinodului din Anghira și canonul 18 al Marelui Vasile, care canonisesc pe cei care făgăduiesc să-și păzească fecioria și apoi încalcă făgăduința.

Cum să sfătuiască duhovnicul pe desfrânați

Dacă spovedești desfrânați, sau prea-desfrânați, pe aceștia toți, duhovnice, trebuie nu numai să-i mustri, îndeobște, arătându-le că, prin patimile

trupești, pierd firea înaltă a judecății și se aseamănă cu dobitoacele cele necuvântătoare, ci mai vârtos să-i faci pe fiecare dintr-înșii să-și urască păcatul lor. Trebuie să le arăți cât de vătămătoare de suflet sunt desfrâul, prea-desfrâul, sodomia, împreunarea cu dobitoace și malahia.

Cât de stricăcioasă răutate este desfrâul se arată din pricinile care urmează: 1. Că cine desfrânează își vatăma și își strică trupul, pentru că îl supune la boli numeroase și fără leac. Pentru aceasta Apostolul a zis: *Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său* (1 Corinteni 6, 18). Așadar, dacă cel ce săvârșește alt păcat este vrăjmaș sufletului său, potrivit cu cuvântul: *Iar cel ce iubește nedreptatea își urăște sufletul său* (Psalmi 10, 5), cel ce desfrânează este vrăjmaș încă și al trupului său. 2. Fiindcă cine desfrânează își pierde fecioria, care este o comoară ce nu are preț cu care să fie prețuită și care - după ce a fost odată pierdută nu mai este chip să se redobândească vreodată. *Căzută ca să nu se mai scoale fecioara lui Israel trântită stă la pământ și nimeni nu o ridică* (Amos 5, 2). 3. Fiindcă desfrâul atât de mult întuneacă mintea și atât de mult slăbește voința încât, mai mult decât oricare alt păcat, nu-l lasă pe nefericitul făptaș al lui să se întoarcă la Dumnezeu și să se pocăiască: *Faptele lor nu le dau răgaz să se întoarcă la credința în Domnul Dumnezeu lor, că un duh de ticăloșie sălășluiește în mijlocul lor* (Osea 5, 4). Pentru aceasta, pe drept a zis dumnezeiescul Isidor acest înfricoșat cuvânt: „Neamul omenesc mai mult este supus diavolului prin desfrâul trupului, decât prin vreun alt păcat”. 4. Fiindcă desfrâul este atât de mult urât lui Dumnezeu, încât numai datorită lui a adus în lume acel potop, de n-au mai scăpat alții, fără

numai opt oameni și L-a silit să spună că S-a căit că l-a făcut pe om: *Și s-a căit Dumnezeu că a făcut pe om* (Facerea 6, 7).

Preadesfrânaților spune-le, duhovnice:

1. Că preadesfrânarea este un rău atât de mare, încât Însuși Dumnezeu poruncește să se omoare bărbatul și femeia care l-au săvârșit. *De se va desfrâna cineva cu femeia măritată, adică de se va desfrâna cu femeia aproapelui său, să se omoare desfrânatul și desfrânata* (Leviticul 20, 10). 2. Dacă în Legea veche prea-desfrânarea era o fărădelege atât de mare, cu atât mai mult este azi, sub harul Evangheliei, când nunta a fost înălțată la cinstea unei Taine. Pentru aceasta după cum atunci, Dumnezeu mâniindu-se i-a spus lui David că nenorocirile nu vor lipsi din casa lui, pentru prea-desfrânarea pe care o făcuse: *Nu se va depărta sabia de deasupra casei tale în veac, pentru că tu M-ai nesocotit pe Mine și ai luat pe femeia lui Urie* (2 Regi 12, 10), așa și acum cu mai multă asprime spune aceasta, fiecărui prea-desfrânat. 3. Că fiecare prea-desfrânat se numește fiu al morții, precum singur David i-a spus lui Natan: *Precum este adevărat că Domnul este viu, tot așa este de adevărat că omul care a făcut aceasta este vrednic de moarte* (2 Regi 12, 5, 7) că fiecare răpire și furtișag, asemănat cu prea-desfrânarea, sunt ca marea de mijloc (Mediterraneană) față de întreg oceanul, sau ca un om înalt de un cot, față de un uriaș. De aceea și Solomon a spus: *Nu este lucru de moarte dacă este prins cineva furând..., iar prea-desfrânatul, din lipsă de minte, își aduce pierzanie sufletului său, suferă chinuri și necinste, și rușinea lui nu se va șterge în veac* (Pildele lui Solomon 6, 30-33).

Iar pentru malahie, cât de mare nenorocire

este, caută în însemnarea ce urmează celui de al optulea canon al Sf. Grigorie al Nyssei.

Cum se canonisesc hulitorii și cei ce jură strâmb

Celui ce a hulit cu cuvântul să-i dea canon să mărească pe Dumnezeu pe care L-a necinstit; și tot așa să-i dai și celui ce a jurat strâmb, pe lângă celălalt canon pe care îl rânduește pentru aceasta Postnicul (canonul 31), și la amândoi să li se dea canon să citească sau să asculte cărți de suflet folositoare, mai cu seamă Psaltirea, care cuprinde multe cântări de mărire lui Dumnezeu. (...)

Cum se canonisesc hoții și cei ce săvârșesc nedreptăți

Hoților și celor ce săvârșesc nedreptăți (înainte de alt canon - al douăzeci și șaptelea al Postnicului) să le dai canon, duhovnicesc, să înapoieze lucrul străin pe care l-au luat, dacă îl mai au, fie la înșiși stăpânii lucrului, dacă trăiesc, fie la rudele lor, dacă aceia au murit și anume - fie prin mâna duhovnicului, fie al unui alt ins de încredere. Iar dacă nu-l mai au, să se întoarcă la cel păgubit și să-i ceară iertare. Iar dacă și neamurile lor au murit să-i spui să-l dea celor lipsiți. De aceea și Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu (Cuvânt la Botez) arată că nici însuși Sfântul Botez nu poate să ierte nedreptatea aceea, când poate să se dea înapoi (un lucru) și nu se dă. Fiindcă cine răpește lucru străin și apoi se botează, nu trebuie să creadă că această răpire a lui a fost iertată, dacă lucrul se află încă în mâinile lui și poate să fie înapoiat; în acest chip, se înșală cât privește curățirea (de păcat), socotind că prin botez se curățește de nedreptate, fără să fie curățit. (...)

Cum se canonisesc desfrânații, prea-desfrânații și sodomiții

Desfrânaților și sodomiților să le dai canon: post, mâncare uscată, metanii și, mai presus de toate, să fugă de aceia cu care au păcătuit sau să-i alunge, dacă îi țin în casele lor. Să iei aminte bine, duhovnice, să nu citești rugăciune de iertăciune nici celor vinovați, dacă nu vor înapoia lucrul străin, nici desfrânaților și sodomiților dacă nu-și vor alunga mai întâi din casa lor pe cea sau pe cel cu care au păcătuit. Ci chiar dacă îți vor făgădui să facă aceasta, tu să nu-i crezi cu ușurință, fiindcă cei mai mulți dintr-înșii își leapădă făgăduința lor și își râd de tine, până ce își capătă iertăciunea, precum ne-am și învățat. Și să știi și aceasta, duhovnice că, de multe ori, vei afla multe asprimi și greutăți din partea celor ce țin o desfrânată sau un băiețan în casa lor, căci aceia te vor ruga, odată, cu lacrimi în ochi să îngădui să-și aibă ființele acelea în casă la ei, dar tu să nu te înduioșezi, aducându-ti aminte de cuvântul pe care îl rostește Dumnezeu: *Nici săracului să nu-i fi partinitor la judecată!* (Ieșirea 23, 3). Alteori te vor amenința că-ți vor face rău, dar tu să nu te temi, aducându-ți aminte de cuvântul pe care-L grăiește Dumnezeu: *Caută dreptate și iar dreptate* (Deuteronom 16, 20), precum și: *Nu te teme de ocara oamenilor și de batjocura lor să nu te înfricoșezi* (Isaia 60, 7).

Cum se canonisesc cei ce învinuiesc fără temei și cei răutăcioși

Celor ce învinuiesc pe nedrept și defăimătorilor să le dai canon, duhovnice, să meargă ei înșiși la locul unde au clevetit și să spună că minciuni au grăit împotriva fratelui lor. Iar de nu vor merge singuri, măcar printr-un al treilea ins

să mărturisească cum că au mințit sau să trimită scrisoare de tăgadă a defăimării lor, în chip fățiș sau în taină. Celor răutăcioși și care poartă dușmănie să le dai canon să se împace între dânsii. Ia aminte bine, duhovnice, să nu citești rugăciune de iertăciune nici celor răutăcioși până ce nu fac pace. Și spune-le cele ce urmează ca să se împace: Cum, adică, Duhul Sfânt le spune: *Căile celor ce nu uită răul duc spre moarte* (Pildele lui Solomon 12, 18) și, iarăși, *Cel ce ține minte răul este fără de Lege* (Pildele lui Solomon 21, 24). Și Ioan Bogoslovul zice: *Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni* (1 Ioan 3, 15). Că, de nu-l vor ierta pe dușmanul lor, nu pot să rostească „Tatăl nostru”, fiindcă nu iartă greșităților - greșelile lor, cum stă scris în „Tatăl nostru”. Că Dumnezeu, cu suferințe va să ceară datoria și acelora cărora le-au fost iertate de El păcatele, după pilda slujitorului care era dator cu zece mii de talanți. Fiindcă îndatorirea poruncii cea pentru dragoste, îi silește, nu numai să nu se răzbune, dar nici să urască, întru nimic, pe aproapele lor, nici cu cugetul, după cuvântul: *Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta* (Leviticul 19, 17). Și că, atunci când se vor împăca cu dușmanul lor, se va ușura și se va bucura inima lor.

Povestește-le lor, duhovnice, pilda Domnului, Care se ruga pe Cruce pentru cei ce l-au răstignit, pilda Sfântului Ștefan, întâiul mucenic, care se ruga pentru cei ce l-au lovit cu pietre. (...) În sfârșit, se cade, duhovnice, să-l sfătuiești pe cel care făcuse începătură dușmăniei, să meargă și să cadă de multe ori înaintea celui pe care l-a stârnit, până ce îl va face să-l ierte, cum grăiește dumnezeiescul Gură de Aur: „Să nu-mi spună cineva că l-am rugat odată și de două ori și nu m-a primit. Dacă facem aceasta cu inima deschisă, să nu

încetăm, până ce, biruindu-l cu multa (noastră) stăruință, nu-l vom trage de partea noastră și nu-l vom îndepărta de ura care ne-o poartă” (Cuvântul XXVIII la Facere). (...)

Cum se canonisesc ucigașii

Ucigașului să-i dai pe lângă canonul 20 al Postnicului, să răscumpere și un rob, dacă are puțințe (după Simeon al Tesalonicului, întrebarea 72), ca să fie un suflet în locul unui suflet. Iar dacă o femeie a lepădat pruncul, să-i dai canon să crească un prunc sărman, dacă are mijloace, potrivit cu același Simeon (tot acolo), despre care vezi și canonul 22 al Postnicului.

Spune-i, duhovnice, ucigașului că, precum, întru tot Prea Sfințitul Patriarh Atanasie și împăratul Andronic hotărâsc (Vlastaris, lit F, cap. 8), trebuie ca acesta să-și împartă averea la fiecare din copiii pe care-i are, și o parte să se dea la cel mort, adică nevestei lui și orfanilor, dacă-i are. Iar dacă nu-i are, trebuie să dea pomeni și milostenii pentru sufletul celui ucis. Și să roage pe Dumnezeu, din tot sufletul, să-l ierte și, astfel, prin acestea, să facă să tacă strigătul pe care îl face sângele celui ucis și care cere răzbunare împotriva lui, și să împiedice înfricoșatele pedepse care sunt pregătite pentru el, atât pe cele veșnice, cât și pe cele vremelnice. Fiindcă: *De va vărsa cineva sânge omenesc, sângele aceluia de mână de om se va vărsa* (Facerea 9, 6).

Iar ca să arăți și ucigașului, pe scurt, cât de mare este păcatul său, spune-i: 1. Că, dintre toate răutățile care se fac aproapelui, cea mai mare și mai de frunte este omorul; 2. Că cel ce ucide răpește puterea de la Dumnezeu, care este Domnul vieții și al morții și 3. Că cel ce ucide un om, săvârșește mai mare păcat decât dacă ar fi pârjolit

și stricat toate câmpiile cele întinse, toate roadele pământului, toate dobitoacele, toți copacii lumii, toate casele orașelor și satelor. Fiindcă ucigând un om, el a ucis pe împăratul a toată făptura, cel înscăunat de Dumnezeu.

Cum se canonisesc bolnavii foarte bătrâni

Dacă, din întâmplare, se va afla cineva bolnav și foarte bătrân, că nu poate împlini canonul trupesc pe care îl rânduieste dumnezeiescul Postnic, acestuia poți să-i dai, duhovnice, alt canon duhovnicesc: al rugăciunii, al citirii de cărți folositoare sufletului și al milosteniei, trupești sau sufletești (vezi la începutul acestui capitol), dar nu și să-i dai pogorământ la anii de îndepărtare de la Împărtășanie, cei rânduiți de Postnic. - Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet*, Ed. Episcopiei Râmnicu-Vâlcea.

Dăm și câteva pagini din *Îndreptarul de spovedanie* al Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit Cleopa Ilie, pentru cine nu face pocăință și nu lucrează pentru îndreptarea sufletului și despătimire, spre a-și cunoaște mai bine gravitatea păcatelor și canonisirea lor, știind bine că părintele ținea foarte mult la respectarea Sfintelor Canoane și a învățăturilor Sfinților Părinți. La redactarea lui s-au folosit: *Îndreptarea Legii*, Târgoviște, 1652, *Pidalionul*, tipărit la Mănăstirea Neamț în 1844, *Molitfelnic*, ediția 1937, *Pravila cea Mică*, de arhimandrit Nicodim Sachelarie, Seminarul Monahal Cernica - Ilfov, 1939.

Cine pune apă în vin și-l vinde, să nu se împărtășească 5 ani și 66 metanii pe zi.

Ascultătorul la ferestre un an să nu se împărtășească și să facă câte 15 metanii pe zi.

Femeia care a pierdut copilul fără de voie se canonisește un an. Femeia care desfrânează și își omoară fătul în pânțele, 10 ani. Femeia care va bea ierburi ca să nu nască copii, 7 ani și câte 200 de metanii pe zi.

Mireanul care va blestema și va huli, acela se canonisește un an să nu se împărtășească, să facă post, metanii și milostenii.

Cei care s-au căsătorit cu nuntă nelegiuită să cadă sub canon 7 ani, firește după ce s-au despărțit de acea însoțire. Cine își va însura copiii în altă credință, să aibă canon 5 ani. Cei care se căsătoresc fără voia părinților lor, trăiesc în curvie, iar împăcându-se cu părinții lor, se vor canonisi 3 ani. Nunta întâi este lege, a doua este iertare, a treia este călcare de lege. Căsătoria a doua nu se binecuvintează cu cununie (pe cap), ci se canonisește 2 ani a nu se împărtăși, iar a treia căsătorie 5 ani. La aceste nunți, preotul să nu mănânce.

Cel ce clevește, un an să nu se împărtășească.

Curvarul va fi neîmpărtășit 7 ani. Cel ce a preacurvit 15 ani. Cel ce va umbla cu femeia sa peste fire (perversiuni sexuale - sex oral sau anal n.n.), 15 ani. La fel și pe femeie, de va fi fost cu voia ei; iar de va fi fost cu silă, mai puțin. Femeia care a fost siluită (violată) de bărbat, și viața ei dinainte era cinstită, să nu se afurisească; iar dacă viața ei era necinstită, să se afurisească. Cel care a siluit fată minoră, 12 ani.

Curvia cu dobitoace. Cei ce au păcătuit înainte de a împlini 20 de ani, să nu se împărtășească 20 de ani. Cei care după 20 de ani, având și femei, 30 de ani. Iar dacă unii, fiind căsătoriți au păcătuit, având peste 50 de ani, numai la ieșirea din viață. Celui ce a păcătuit cu dobitoace i se va aplica 15

ani, dacă se va mărturisi singur.

Cine va greși cu nașă-sa, 9 ani să se pocăiască și să facă 150 de metanii pe zi. Cine cu fină-sa ce a botezat-o, 12 ani și metanii 300 pe zi. Cine a curvit cu mama logodnicii lui, 14 ani și nunta să nu se facă. Cine a curvit cu soacra, 15 ani și în toate zilele câte 160 de metanii. Cine va curvi cu cumnata, 11 ani. Femeia cu doi frați, 11 ani. Cine păcătuiește cu mama vitregă, 12 ani. De se va întoarce fiul spre mamă sau tatăl spre fiică, 20 de ani să se pocăiască și în toate zilele să facă câte 366 de metanii. Cine a păcătuit cu sora sa, 12 ani. Cu vara sa primară, 10 ani; cu vara a doua, 9 ani. Cine va curvi cu călugăriță, 9 ani și 150 de metanii pe zi.

Cel ce a făcut păcatul malahiei (masturbării, onaniei n.n.) se canonisește 40 de zile, mâncând mâncare uscată și făcând câte 100 de metanii pe zi, iar de nu va putea să mănânce sec, atunci să nu se împărtășească un an și să facă în fiecare zi 50 sau 100 de metanii. Iar de vor face malahie între dâșii, atunci să mănânce sec 80 de zile sau să nu se împărtășească 2 ani și câte 50 metanii. Onania este păcatul care-l fac doi soți, care întrebuințează mijloace de a nu face copii (Facerea 38, 9-10). Acest păcat se canonisește ca malahia și avortul, până la vindecare, căci fără îndreptare nu există iertare. Pe cei ce fac acest păcat Dumnezeu îi pedepsește așa: li se întunecă mintea și se îmbolnăvesc sufletește, devin nervoși, le tremură mâinile și trupul, au visuri îngrozitoare, li se nasc copii slabi și bolnavi, îmbătrânesc mai repede și mor rău.

Cei care au casă de toleranță să se afurisească, iar dacă nu se pocăiesc, nici darurile lor să nu se primească, nici în cimitir să nu se îngroape când vor muri. Ei se canonisesc ca și preacurvarii, 15 ani.

Cei care iau dobândă nu se cuvine a fi împărtășiți, dacă stăruiesc în nelegiuirea lor.

Fumatul se canonisește la fel ca luxul și jocul de noroc, 1-3 ani.

Gomoria (relații sexuale orale n.n.) se pedepsește la fel ca sodomia (relații sexuale anale n.n.) și uciderea de suflete, până la 20 de ani.

Cine are vrajbă asupra cuiva, să nu fie primit la Biserică, nici prescurile lui, până ce nu va face pace, că rugăciunea lui se preface în blestem.

Jocul de noroc, sub orice formă, și cu orice scop, se canonisește la fel ca furtul și uciderea. Jocul la nunți sau petreceri de orice fel, 1-3 ani. Nici un mirean sau cleric să nu joace zaruri, table, cărți, ghioc, dame sau alte jocuri de acest fel, iar de va face acestea, clericul să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Se oprește cu desăvârșire a se face mimi și teatre ale acestora, precum și privirile jocurilor de pe scenă, stadioane. Cei care nu se supun acestui canon, să se afurisească.

Călcătorii de jurământ (la tribunal) vor fi necumineați 10 ani. Cel ce jură strâmb ca să ia bunurile altuia, 3 ani să facă post, metanii și milostenii și să întoarcă neapărat bunurile luate.

Cine mănâncă sânge de animal, 2 ani să nu se împărtășească.

Cel care ține mânie, un an să nu se împărtășească și 150 metanii pe zi. Minciuna ușoară, fără gând de a face rău, se canonisește ca și defăimarea, un an. Jefuitorul de morminte 10 ani va fi neîmpărtășit. Cei care ard trupurile morților, 20 de ani.

Cine nu va posti cele patru posturi, miercurile și vinerile de peste an, fără a fi împiedicat de slăbiciune trupească, să se afurisească. Cel care va mânca carne, ouă sau brânză în Postul cel Mare

sau miercurile și vinerile de peste an, 2 ani să nu se împărtășească. Cine mănâncă carne în luna brânzei sau cine mănâncă brânză în luna dintâi a Postului Mare, 4 ani să se pocăiască și 300 de metanii pe zi. Cine se va spurca din neștiință în Postul Mare, un an și 36 de metanii pe zi.

Cine răpește și ia al străinului cu nedreptate 5 ani și câte 100 metanii pe zi (cu condiția să întoarcă ce a răpit).

Cel ce s-a întinat în somn cu patima scurgerii, se înlătură o zi de la împărtășire, să se spele, să-și schimbe acoperământul trupului, să zică Psalmul 50 și să facă 49 de metanii; iar cel ce s-a întinat, fiind treaz cu trupul, se înlătură de la împărtășire 7 zile, zicând în fiecare zi Psalmul 50 și câte 49 de metanii. Femeile care se află în scurgerea de sânge obișnuită lor, nu pot intra în biserică până la 7 zile, nici a se împreuna cu bărbații lor, nici a săruta Sfintele Icoane, nici a lua anaforă ori aghiasmă, dar pot a se ruga și a citi sfintele cărți. De se va afla în Biserică și va simți că-i vine această scurgere, să iasă afară, iar de se va rușina și nu va ieși, atunci să primească canon; de a luat și anaforă, să primească canon mai greu. Femeile care zămislesc copii în aceste 7 zile vor naște copii bolnavi sau copii care se vor îmbolnăvi după naștere cu boli care nu au leac.

Cel ce a ucis de voie și după aceasta s-a pocăit, va fi neîmpărtășit 20 de ani; cel ce a ucis fără de voie, 10 ani; cel ce ucide în război, 3 ani.

Omul mirean de se va îmbăta și va vomita, să nu se împărtășească un an și 12 metanii pe zi.

Cel ce se supune vrăjitoriei (descântă) se va canonisi cu timpul ucigașului (20 de ani). Cine ia mana grâului, a dobitoacelor, sau altceva dintre

acestea să aibă pocăință 4 ani și câte 100 de metanii pe zi. Cei ce se adresează prezicătorilor, ca să afle ceea ce ar voi, se canonisesc 6 ani. Dacă vor stăruî în acestea, să se lepede de tot de la Biserică. Preotul care deschide sfintele cărți, să se caterisească, iar mireanul să se afurisească. Cei care practică yoga, bioenergie, radiestezie sau altceva asemănător acestora (care acceptă reîncarnarea sau destinul), să se supună canoanelor pentru vrăjitori, până la îndreptare.

Sinuciderea este un păcat împotriva Duhului Sfânt, care nu poate fi iertat nici în lumea aceasta, nici în cealaltă. Unuia ca acestuia nu i se pot face nici un fel de slujbe. Fac excepție cei care sunt bolnavi mintal (schizofrenicii) și cei demonizați.

Nici un cleric nu poate dezlega pe cel legat de altul, decât numai dacă cel ce a legat a murit, sau a fost legat pe nedrept și în urma judecății făcute, sinodul sau episcopul a hotărât să fie dezlegat. Oricare bărbat sau femeie de își va lăsa duhovnicul său, fără oarecare vină, și se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu cel ce l-a primit pe dânsul.

Pentru cei ce se pocăiesc în curățenie și cu sârguință își chinuiesc trupul se scurtează timpul de pocăință, după măsura înfrânării. Adică, dacă cineva ar primi să nu bea vin în zile rânduite, se scade un an din canonul prevăzut de Părinți pentru greșeala lui. Dacă promite să nu mănânce carne un timp, se scade încă un an. Iar dacă vrea să nu mănânce brânză, ouă, pește sau untdelemn, pentru fiecare din aceste abțineri se scade câte un an. Tot așa și pentru o altă nevoiță (metanii, post, milostenie, vezi Sfântul Ioan Ajunătorul). - Arhim. Cleopa Ilie, *Îndreptar pentru spovedanie*, Măn. Sihăstria, 2004.

2. A zis Saul către Samuil: *Am păcătuit, că am călcat cuvântul Domnului și cuvântul tău* (1 Regi 15, 24). Antioh (Epifanie, împăratul elenist, n. n.), chinându-se cu rana aceea venită de la Dumnezeu, a viermilor și a putrezirii trupului, zicea, pocăindu-se: *Cu dreptate este a se supune lui Dumnezeu, și cel ce este pământean să nu se asemene Lui. Și se ruga spurcatul acesta către Stăpânul, Care nu voia a-l mai milui* (2 Macabei 9, 12-13). Iar Iuda a zis: *Am greșit, vânzând sânge nevinovat* (Matei 27, 4).

3. Oarecari dascăli despart durerea pe care o ia păcătosul pentru păcatele lui în trei: durerea ce o ia mai înainte de mărturisire, pe care o numesc usturime; durerea ce o ia când se mărturisește, pe care o numesc zdrobire; și durerea cea după mărturisire, pe care o numesc sfărâmare de tot.

4. Și Sfântul Marcu Ascetul zice: „Deci, dacă până la moarte a hotărât (Domnul) pocăința, cel ce zice că ea s-a sfârșit mai înainte de moarte dezleagă porunca, lipsind pe moarte (de pocăință). De aceea, și la mici, și la mari, pocăința este până la moarte, neconținută” (Cuvânt pentru pocăință).

5. De aceea zice și Sfântul Grigorie de Nyssa: „Din desfătare te-ai stricat? Cu postirea tămăduiește îndulcirea! Ți-a vătămat sufletul desfrânarea? Întreaga înțelepciune să se facă doctorie a bolii! Înfocarea cea gândită a lucrat-o lăcomia de multă materie? Milostenia să golească umplerea, căci curățirea de cele pline este darea din ale tale. Ne-a vătămat pe noi răpirea de cele străine? Să se întoarcă ele către stăpânul! Minciuna ne-a adus aproape de pierzare? Adevărul cugetându-se să oprească primejdia!” (Cuvânt pentru pocăință).

6. De dorești, frate, să iei în sufletul tău chip și pildă de pocăință adevărată, deschide cartea Sfântului Ioan al Scării, caută Cuvântul 5 pentru pocăință și citește despre cei ce se pocăiau în mănăstirea aceea ce se numea temniță, din pricina locului aceuia lipsit de mângâiere, și vei afla petrecerea celor ce se pocăiau cu adevărat.

7. Bibliografie: Sfântul Simeon Noul Teolog, *Învățăături*, Ed. Credința strămoșească, 2003.

8. Preot Eugen Drăgoi, *Îndrumarul duhovnicului*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 156.

9. *Op. cit.*, p. 131.

10. Răstimp în care își plâneau păcatele, mai întâi în fața ușilor bisericii, cerând credincioșilor să se roage pentru ei; apoi, ascultau slujba în tinda bisericii (și doar până la „Cei chemați ieșiți..”); apoi, stăteau în biserică, (dar tot până la cuvintele de mai sus); iar, în sfârșit, stăteau toată slujba împreună cu cei credincioși, dar fără să se împărtășească (vezi Canonul 11 al Sfântului Grigorie al Neocezarei).

11. Vezi Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice*, vol. II, Ed. Sofia, București, 2000, p. 126.

12. De pildă, ai avortat un suflet, dai naștere altuia; dacă poți, sau înfiezi și crești un copil, sau oprești pe altul să facă avort și în același timp botezi un copil și porți grijă de creșterea lui în frică de Dumnezeu, ca și de propriul tău copil, și te rogi pentru el.

13. Preot Eugen Drăgoi, *op. cit.*, p. 144.

14. *Op. cit.*, p. 153.

15. *Op. cit.*, p. 13.

16. Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia*, Ed. Librăriei Teologice, București, 1939, p. 45.

17. Vezi Dr. Christa Todea-Gross, Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, *Îndrumarul medical și creștin despre viață al Federației Organizațiilor Ortodoxe Pro-Vita din România*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2008, p. 173.

18. Unde se fac astăzi cele mai multe avorturi? Nu se fac la spital, nu la ginecologie, nu la cabinete particulare, ci în biserică. Așa să știți dumneavoastră care trebuie să plecați de acum cu această veste tristă, că cele mai multe avorturi se fac în biserică. În biserică de zid, nu în biserică spirituală, să nu înțelegem greșit. Biserica este de zid, de lemn, de materie și biserică sufletelor. Aici înăuntru se fac. Vă arăt. Vă dovedesc. Femeia se poate afla în fața altarului și în momentul acela se face în ea un avort. Poate că preotul este cu mâinile în sus pentru sfințirea Darurilor, și în burțile femeilor se săvârșesc avorturi. Medicii ne spun că, după zămislire, copilul, timp de șapte zile, merge din trompă în uter. În alte șapte zile, încearcă să se lipească de uter și se face placenta sau casa copilului. Și în alte șapte zile, total 21, are loc prima zvâcnire a inimii, dar până atunci a fost viu, cu sistem nervos. Medicii ne-o spun. Știința ne-o spune. Dar tot ei ne spun că un om poate viețui nelipit de uter 14 zile, 7+7, după aceea moare. De aceea trebuie să se lipească de uterul mamei, de sânul matern, ca să înceapă să se hrănească din mamă. Ei, bine! **Steriletul împiedică lipirea copilului de uter și copilul moare**

și se produce avortul. Anticoncepționalele fac același lucru prin toxicitatea care se creează. [...] - *Avortul și anticoncepționalele*, Ed. Artemis, 2006, pp. 16-17.

19. Pr. Simeon Adrian, *Călăuză canonică*, Ed. Pelerinul, Iași, 1996, pp. 58-67.

20. Cât privește căsătoriile mixte (nevalide), care încep să se înmulțească în zilele noastre, iată ce spun canoanele Sfinților Părinți:

Canonul 10 al Sinodului de la Laodiceea zice: **Nu se cuvine ca cei ce sunt ai Bisericii să împreune cu nebăgare de seamă pe fiii lor cu ereției prin legătura căsătoriei.** Vezi și canoanele 26, 45, 65 ale Sfinților Apostoli; 14 al Sinodului IV Ecumenic; 6, 72 al Sinodului Trulan; 31 al Sinodului de la Laodiceea și 21 al Sinodului din Cartagina. Problema căsătoriilor mixte, tratată în acest canon, s-a discutat și reglementat și la Sinodul IV Ecumenic (canonul 14) ca și la Sinodul VI Ecumenic (canonul 72). La toate sinoadele s-a dispus că aceste căsătorii sunt interzise. Părinții de la Laodiceea (vezi și canonul 31 Laodiceea) interzic căsătoriile mixte, și le permit numai în cazul în care partea neortodoxă trece la Ortodoxie. - *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Arhidiacon prof. dr. Ioan N. Floca, 1991, p. 205.

21. Iar orice bărbat sau femeie care s-au despărțit fără pricină binecuvântată și s-au căsătorit a doua oară, ca niște preacurvari se cuvine a se canonisi șapte ani cu neîmpărtășirea, după Canonul 87 al Soborului al VI-lea, Canonul 20 al celui din Anchira și Canoanele 77 și 37 al marelui Vasile. Citește și Canonul 113 (107) al Soborului din Cartagina, care hotărăște că,

dacă bărbatul și femeia se vor despărți fără pricină de curvie, ori trebuie să rămână văduvind, ori să se împace și să se unească, precum zice și Apostolul Pavel, în cea dintâi către Corinteni, capitolul 7, stih 11. [...] Iar pricină binecuvântată de despărțire între bărbat și femeie nu este alta decât curvia, sau preacurvia bărbatului sau a femeii. [...] Dar ia aminte că - deși Domnul a îngăduit a se despărți bărbații de femeile lor din pricina curviei, adică a preacurviei - arhieriei nu se cuvine a le da voie totodată a se însoți cu altcineva. Ci să-i lase așa osebiți îndelungată vreme, până ce partea vinovată se va căi, și va cădea smerindu-se către partea nevinovată și va făgădui de aici înainte să-i păzească cinstea. Și așa, iarăși să se unească. [...] Iar dacă până în sfârșit, nu este chip, nici vreo meșteșugire a se uni de aici înainte bărbatul și femeia, partea cea nevinovată poate, de mare nevoie, a se căsători a doua oară, dar nicidecum și partea aceea ce a curvit și s-a făcut pricinuitoare a acestei despărțiri. Căci, în loc de cântările și luminile nunții de-a doua, se cade mai mult a se tângui, și a plânge pentru păcatul său și a se afla în întunericul întristării și al văduvei celei vii, pentru că i-a despărțit pe cei împreunați de Dumnezeu. [...] Deci, fiindcă din toate cele zise se înțelege că nu se cuvine a se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, cei doi trebuie a se suferi unul pe altul - după Teologul Grigorie. Și atât femeia se cade a-l suferi pe bărbat - măcar de o ocărește, măcar de o bate, măcar de cheltuiește zestrea ei, sau altceva de-i face - cât și bărbatul pe femeie, măcar de se îndrăcește (după canonul 4 al lui Timotei), măcar alte metehne de ar pătimi și

nepuțință de ar avea (după Hrisostom, în cuvântul la zicerea: „mujerea s-a legat cu lege” și celelalte).

Chiar dacă legile împărătești și cele dinafară (civile) îngăduie a se despărți bărbatul de mujere și mujerea de bărbat pentru multe pricini, Hrisostom (în același), împotrivindu-se lor, zice, că nu are a ne judeca Dumnezeu după legile acestea, ci după legile despre nuntă pe care le-a legiuit El Înșuși. O singură pricină de despărțire este binecuvântată din cele rânduite de legi, după împărății Leon și Constantin, când o parte vrăjmășuiește viața celeilalte (Titlul 13 din Alegerea legilor). Se despart încă pe drept cuvânt atunci când: una din părți este drept-slăvitoare, iar cealaltă eretică, după Canonul 72 al Soborului al VI-lea; când sunt rudenii din sânge, sau din cuscrie, după canonul 54 al aceluiași; sau din botez, după Canonul 53 al aceluiași; și când stăpânul lor (dacă sunt robi) n-ar voi a se învoi la nunta lor, după Canonul 40, 41 și 42 ale marelui Vasilie. Iar forma cărții de despărțire vezi-o la sfârșitul cărții. - *Pidalion*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțu, 1844.

22. Despre iscusința duhovnicului este bine a citi cartea Sfântul Teofan Zăvorâtul *Viața lăuntrică*, cap. III; vezi și la Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole și Capitole – Scrieri III*, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, pp. 305-318 și 323-359.

23. Vezi Canoanele Sfântului Ioan Postnicul de la paginile 83-85.

24. Vezi cartea *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine*, Ed. Deisis, Sibiu, 2006, pp. 73, 83, 105, 114, 180, 182, 221, 237, 282, 286, 311, 366...

25. Vezi *Cuvântul Sfântului Simeon Noul Teolog despre Împărtășirea cu vrednicie și nevrednicie*, mai ales paginile 57-58.

26. Vezi nota 1 - canoanele Sfântului Ioan Postnicul, sfaturile Sfântului Nicodim Aghioritul și canoanele de la Sfinții Părinți, adunate de Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Cleopa Ilie.

27. Vezi *Viețile Sfinților* pe luna Noiembrie, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2006, p. 318.

Cuprins

Cuvântul Sfântului Nicodim Aghioritul despre Taina Sfintei Spovedanii	3
Cuvântul Sfântului Nicodim Aghioritul despre pocăință	21
Cuvântul Sfântului Dimitrie al Rostovului despre adevărata pocăință	49
Cuvântul Sfântului Simeon Noul Teolog despre împărtășirea cu vrednicie și nevrednicie	55
Anexe	
Despre actualitatea Sfintelor Canoane	67
Să nu ne împărtășim cu nevrednicie!	72
Împărtășirea cu vrednicie	78
Note	83

Tipografia
DOCUPRINT

Tel-fax: 0234 - 588 930 ☎ 0744 - 774 818
docuprint@clicknet.ro Bacău, str. Letea nr. 30 bis